№ 262
დეკემბრის 6, პარასკევი 1902 წ.
1877

ივერია

№ 262
დეკემბრის 6, პარასკევი 1902 წ.
1902

ყოველ დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

დღესასწაულის გამო შემდეგი №-რი გამოვა კვირას, 8 დეკემბერს.

1-ლ დეკემბრიდგან წლის დამლევამდე გაზეთი «ივერია» ღირს 1 მან. 50 კაპეიკად.

1903 წელს

გაზეთი „ივერია“ გამოვა იმავე სივრცით და პროგრამით, როგორც დღემდე გამოდიოდა,

ფასი გაზეთისა მთელის წლით იქნება თუმანია. ამ ფულის შემოტანა ნაწილ-ნაწილადაც შეიძლება.

☛ ვინც ახლავე დაიბარებს გაზეთს მერმისისთვის და ერთს თუმანს წარმოადგენს, ამა ნოემბრისა და დეკემბრის ნომრები მუქთად გაეგზავნება. ☚

ხელის-მოწერა მიიღება:

ტფილისში:—„ივერიის“ რედაქცია (თავად-აზნაურთა ქარვასლა №№ 117 და 118) და ქ. შ. წერა-კითხვ. გამავრც. საზოგ. წიგნის მაღაზია (სასახლის ქუჩა, თავ.-აზნაურ. ქარვასლა).
ქუთაისში:—ბეჟანიშვილის და წერეთლის წიგნის მაღაზიაში, ქუთ. წიგნების გამომც. ამხანაგობის კიოსკში, აგრეთვე სოსიკო მერკვილაძესთან.
ბათუმში: ნიკოლაძის ჟურნალ-გაზეთების სააგენტოში, და ჭელიძის წიგნის მაღაზიაში.
ფოთში: ავქსენტი ისიდორეს ძე ბიბილუასთან.
ბაქოში:—ხიდდეკელის წიგნის მაღაზია (ნიკოლოოზის ქ., ქალანთარის ქარვასლის პირდაპირ).
საგურამოში. პეტრე მაჭავარიანთან.
შორაპანში:—პართენ ნასიძესთან.
განჯაში:—სოფრონ კანდელაკთან (სადგურზედ).
გორში:— ანტონ კასრაძესთან.

განცხადება პირველ გვერდზედ—10 კაპ. სტრ., მეოთხეზედ—5 კაპ. მთელი ძერდი გვერდი გაზეთისა ცალკე მორიგებით.

12 თვ. 10 მ., 11-თ—9 მ. 50 კ., 10-თ—8 მ. 75 კ., 9-თ—8 მ., 8-თ—7 მ. 25 კ., 6-თ—6 მ. 50 კ., 5-თ—5 მ. 50 კ., 4-თ—4 მ. 75 კ., 3-თ—3 მ. 50 კ., 2-თ—2 მ. 75 კ., 1-თ—1 მ. 50 კ.

საფოსტო ადრესი: Тифлисъ, Редакція „Иверія“.

ს.-პეტერბურგის კომპანია „ნადეჟდა“

ზღვით, მდინარით და ღმელეთით გაგზავნილ საქონლის დასაზღვევად, ტვირთის გასაგზავნად და ქონებათა ცეცხლისაგან დასაზღვევად

დაარსებულია 1847 წელს.

ძირითადი თანხა . . . . 1.650.000 მან.
სათადარიგო თანხა . . . . 2.664,808 მან.

I. გაგზავნა ტვირთისა.

300 სააგენტოზედ მეტია ევროპიულ რუსეთის ყველა უმთავრესს ადგილას, კავკასიაში, შუა აზიაში, ციმბირში და შორეულ აღმოსავლეთად, აგრეთვე წარმომადგენელნი ჰყავს უმთავრესს ქალაქებში საზღვარ-გარედ.

კომპანია ასრულებს გაგზავნას და გადაზიდვას ყოველ-გვარ საქონლისა და ნივთისას, მიღებას და ჩაბარებას სახლში, საწყობსა და მაღაზიაში.

ასრულებს ჩაბარებას ბარგი გამგზავნთა მიერ აღნიშნულ პირობით (ფას-დადებით გამგზავნის ხარჯზედ, ფულის გაგზავნა დეპეშით საქონლის გაგზავნისათვის იქ, სადაც ბარგი და საქონელი უნდა იქმნას ჩაბარებული და სხ.).

შენახვა საქონლისა შეღავათიანის პირობით იმ დრომდე, ვიდრე პატრონს ჩაჰბარდებოდეს და დაზღვევა მისი საწყობში, რისთვისაც ბევრგან გვაქვს დიდნი საკუთარნი საწყობანი, განსაკუთრებით საქონლის შესანახად მოწყობილნი.

II. ნაოსნობა.

კომპანიას აქვს საკუთარი გემები, ზღვებსა და მდინარეში საველელი ნავები (ბარჟები) პასაჟირებისა და საქონლისათვის, აგრეთვე საბუქსირო გემები (სულ 70 ნავი და გემი). ავდიანი მიმოსვლა პასაჟირთა და ზიდვა საქონლისა მდ. ვოლგას ყოველ ბაქან შორის, რიბინსკიდგან ასტრახანამდე და კასპიის ზღვის ყოველ პორტს შორის, ასტრახანიდგან სპარსეთის საზღვრებამდე.

უზარმაზარნი საწყობნი საქონლისა ნიჟნი-ნოვგოროდში (სიბირის ბაქანთან, ასტრახანსა, ბაქოსა და კრასნოვოდსკში).

III. დაზღვევის ოპერაციები.

ა) **დაზღვევა** საქონლისა, რომელიც გასაგზავნია როგორც ხმელეთით, ისე ზღვითა და არით.
ბ) **დაზღვევა** ცეცხლისაგან ყოველგვარ ქონებისა.
გ) **დაზღვევა** ყოველ-გვარ ხიფათისაგან გზაში ნავთა ამა თუ იმ ნაწილისა, გემთა, ბარჟებისა ვაგონებისა და ვაგონ-ცისტერნისა.
დ) **დაზღვევა** განძისა, რომელიც გადასატანია ფოსტით ხმელეთით და ზღვაზედ მსოფლიო საფოსტო კავშირის ყველა ადგილას.

დაზღვევას ასრულებს როგორც გამგეობა ისე კომპანიის სააგენტონი ყველგან. სატრანსპორტო სააგენტოს გარდა, ცეცხლისაგან დაზღვევის ოპერაციას აწარმოებენ 350-ზედ მეტი განსაკუთრებით ცეცხლისაგან დაზღვევის სააგენტონი.

გამგეობა ს.-პეტერბურგის კომპანიის **„ნადეჟდას“**-ი ს.-პეტერბურგშია, ადმირალტეისტვის პროსპექტზედ, სახლის № 10.

სანდო კაცნი და რწმუნებულნი: საზღვაო ნაოსნობის საქმეთათვის—ბაქოში, მდინარეთა ნაოსნობისათვის—ნიჟნი-ნოვგოროდში.

ტფილისის სააგენტო სასახლის ქუჩაზეა, ქართველთა თავად-აზნაურობის სახლში. ტელეფონი № 108.
(120—6.—64)

კნეინა ნინო დავითის ასული ჩოლოყაშვილისა უგულითადეს მადლობას სწირავს ყველა იმ პირთ, რომელთაც პირისპირ ანუ ტელეგრამებით გამოუცხადეს მას თანაგრძნობა მის უსაზღვრო უბედურებაში.

ექიმი
ვ. ლამბაშიძე
იღებს შინაგან და საბავშვო ავათმყოფებს დილის 10—11 საათამდე და საღამოს 6—7 საათამდე.

ბინა: ბარონის ქუჩა № 22, დიდი ვანქის ქუჩის კუთხესთან. ტელეფონი 642. (წ.)

ქართულ დრამატიულ საზოგადოების გამგეობა აცხადებს საყოველთაოდ, რომ კვირას, 15 დეკემბერს, დილის 12 საათზე ქართულ თეატრის ფოიეში დანიშნულია ქართულ **დრამატიულ საზოგადოების წევრთა ჩვეულებრივი საზოგადო კრება**

განსახილველი საგნები:
1) წარსულის წლის ანგარიში.
2) სავარაუდო ხარჯთ-აღრიცხვა 1902—3 წლისა.
3) მოხსენება არტისტთა ფონდის შესახებ.
4) არჩევანი გამგეობის ერთის წევრისა და რევიზიო კომისიის სამის წევრისა.
5) მოხსენება შესახებ ქართულის წარმოდგენების მართვისა პროვინციებში.
6) მოხსენება შესახებ დრამატიულ კურსების დაარსებისა.
7) მოხსენება შესახებ დასის მთელის წლით შენახვისა.
8) არჩევანი საზოგადოების ახალის წევრებისა.

ქართველ ქალთა ამხანაგობის
სამკერვალოში
მიიღებენ ყოველგვარ ხელსაქმეს: თეთრეულს, ფერადი ძაფით ნაკერებს და **კაბებს** ქალებისას და ბავშვებისას.
ბარონის ქუჩა, № 12.

ექიმი ალ. მალალაშვილი
მიხეილის ქუჩა, 30. ტელეფონი № 450
იღებს ყოველ-დღე შინაგანისა და საბავშვო სნეულებით ავადმყოფებს დილის 10—1-დე და საღამოთი 6—8-დ. წლ.

21 დეკემბერს არტისტიულ საკონცერტო ზალაში გაიმართება ქ. შ. წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების სასარგებლოდ

საღამო,

რომელშიაც მიიღებენ მონაწილეობას: ბბ. ნიკოლაევი, (არტისტი), პალივკა (ვიოლონჩელისტი), ვილშაუ (მესკრიპკე), ბროდჟიმუტინი (მომღერალი), ქ. ბაბაევისა, ბ. აკაკი წერეთელი, ვ. ბალანჩივაძე და ქართული ხორო (ქალებისა და კაცებისა) ბ-ნი ფალიაშვილის ლოტბარობით.

ბილეთები იყიდება ქ. შ. წერა-კითხვ. გამავრც. საზოგად. კანცელარიაში (თავად-აზნაურთა ქარვასლა).
(5—6.—2)

ევროპიელი ქალი
ინგლისურისა, ფრანგულისა და გერმანულის
ენის მცოდნე, იძლევა
გაკვეთილებს
მსურველთ იკითხონ ქ-ნი ოპპე, ბარონის ქუჩა, ექიმ ლამბაშიძის ბინაზედ. (წ.)

პირველი კერძო სამკურნალო
ექიმის ნავასარდიანისა
(კუკიაში, ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ)
ავადმყოფთ იღებენ ექიმნი ყოველ დღე, კვირა დღეებს გარდა.

დილაობით:

ბ. ა. ნავასარდიანი. 11—12 ს. სადოსტაქრო, ვენერიული (სიფილისი) და საშარდეს ავადმყოფობანი.
ყ. მ. ჩიქოვანი. 9 საათიდგან 10 საათამდე თვალისა, ნერვებისა და შინაგანის ავადმყოფისა.
მ. გ. ავეტისიანცი. 10—11 საათამდე კანისა, ვენერიულ და ხირურგიულ ავადმყოფობისა.
ი. ბაბანასოვი. დილის 11—12 საათ. ქალისა და ბავშვთა ავადმყოფობანი.
ქ. ი. ბძელიშვილი. 12—1 საათ. ყელისა, ყურისა და ცხვირის ავადმყოფობანი.
ბ. ა. თარხანოვი. 1—$1^{1}/_{2}$ საათ. შინაგანისა და ბავშვებისა ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით.
ა. პ. კარაპეტიანცი. 1—$1^{1}/_{2}$ საათ. შინაგიან და ბავშვების ავადმყოფობისა—სამშაბათობით, ხუთშაბათობით და შაბათობით.

საღამოობით:

ა. ნ. შპაკოვსკი. 6—7 საათ. ნერვებისა (ელექტროტეპარია) შინაგანისა, ვენერიულ და კანის ავადმყოფობისა.
ბ. ა. თარხანოვი. 7—8 საათ. ბავშვებისა და შინაგანი ავადმყოფობანი.
ბ. ა. ნავასარდიანი. $7^{1}/_{2}$—8 ს.
ს. ტ. არვანიტაკი. 11—1 ს. გაუკეთებს სახლში მსურველთ „მასსაჟს“, აუცრის ყვავილს და გუმართავს საექიმო გიმნასტიკას ექიმის დანიშვნით.

რჩევა-დარიგებისა და რეცეპტების დაწერის ფასი ათი შაური, ღარიბთათვის უფასოდ; ფასი „კონსილიუმისა და ოპერაციებისათვის—მორიგებით.

დირექტორი სამკურნალოსი დოქტორი მედიცინისა ნავასარდიანი.

Первая частная лѣчебница д-ра Навасардіана. Тифлисъ, противъ памят. Ворон-
(წლ.

ტფილისის კერძო სამკურნალო
ბედევანიშვილისა
კუკია, ნიკოლოოზის ქუჩა, სახლი საგინაშვილისა, № 21, ავჭალის ქუჩის დასაწყისში.
ტელეფონი № 274.
ავადმყოფებს იღებენ ყოველ დღე.

დილით:

ვ. ი. ჯიჯინაძე—კბილის სნეულებანი, 8—10 საათამდე, სამშაბათს ხუთშაბათს და შაბათს.
ნ. ტ. მულინი—ყელისა, ყურისა და ცხვირის სნეულ. 9—10 ს.
ვ. დ. ლამბაშიძე—შინაგან.: 9—10.
ბ. ბ. მალალაშვილი—შინაგან. სამშაბათობით ხუთშაბათობით და შაბათობით, 10—11ს.
კამოევი.—საშარდეს (ხირურგიული) ავადმყოფთათვის: სამშაბათობით, ხუთშაბათობით და შაბათობით 10 საათიდან 11—მდის.
ი. პ. ახალშენიშვილი—კბილის სნეულებანი 10—11 საათ.
დ. ა. ბედევანიშვილი—შინაგან, ნერვებითა და ელექტროტერაპია 12—1 ს.
ა. ბ. ბარსუკოვი—დედათა სნეულებანი, ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკევობით, 12— საათ.
ვ. მ. მანსვეტოვი—შინაგანი, ნერვებისა და ბავშვებისა—სამშაბათობით და პარასკევობით 1—2 ს., კვირაობით 10—11 ს.
ბრ. ვ. სოგოლევსკი—დოსტაქრობა და ორტოპედია: ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით 1—3 საათ.
ბ. მ. ამბარდანოვი—ათაშანგისა, კანისა და საშარდესი, 1—2 ს.

საღამოთი:

ა. ბ. მალალაშვილი—შინაგან, ბავშვებისა და ყვავილის აცრა 5—6 სათამდე. (მიკრო-ქიმიური და ბაქტერიოლოგიური გამოკვლ.)

მასაჟი და საექიმო გიმნასტიკა: ორშაბათობით ოთხშაბათობით და პარასკეობით 6—8 ს.

რჩევა-დარიგება 50 კ., ოპერაციები მორიგებით, კტრაოები 3 მან. 5 მანეთამდე. (წ.)

ტფილისი

✦ დღეიდგან ერევნის რკინის გზა კავკასიის რკინის გზათა სამმართველოს გამგეობაში გადადის და ამ დღეიდგან იქნება გაწესრიგებული მატარებელთა მიმოსვლა ტფილისსა და ერევანს შუა.

✦ დღეს ტფილისის საეპარქიო დედათა სასწავლებელში დანიშნულია სამუსიკო-სალიტერატურო საღამო, რომელშიაც მონაწილეობას მიიღებენ ამ სასწავლებლის მოსწავლე ქალები; ამ საღამოზედ მიწვეულნი არიან სხვა-და-სხვა დაწესებულებათა წარმომადგენელნი.

✦ ქალაქის გამგეობამ დაავალა ვაჭრობის უფროს ზედამხედველს ბ ნ ბაბოვს, გადაათვალიეროს ნიხრი იმის შესახებ, რა ქუჩაზედ რამდენია დანიშნული გარდასახადათ, როცა რომელიმე სახლის პატრონი შენობის მასალას აწყობს ქუჩაშიო. ამის მიხედვით ქალაქის გამგეობას განუზრახავს გამოიკვლიოს, რა ქუჩებზედ შეიძლება მოემატოს გარდასახადი.

✦ ქალაქის გამგეობას აღუძრავს მოლაპარაკება ჟენევაში „ვიფელის“ კომპანიასთან, რომელმაც უნდა დაამზადოს ქალაქის წყლის ღარები.

✦ კვირას, 8 დეკემბერს, „სევერნი ნომრების“ სადგურში დანიშნულია კავკასიის ფარმაცევტთა ამხანაგობის წევრთა კრება; თუ ამ დღეს წევრთა საკმაო რიცხვი არ დაესწრება, შემდეგი და უკანასკნელი კრება დაინიშნება 15 დეკემბრისთვის.

კრებამ უნდა განიხილოს შემდეგი საგნები: 1) გაძლიერება სავაჭრო თანხისა; 2) ამხანაგობის სავაჭრო საქმეების მოსპობა და 3) „ამხანაგობის“ გარდაქმნა „სააქციონერო საზოგადოებად“. კრებამ უნდა გარდასწყვიტოს იმ სავაჭრო ფირმის ბედ-იღბალი, რომელიც ამ რამდენსამე წლის წინად დიდათ აინტერესებდა ყველა ქართველს. მართლაც, განა საინტერესო არ არის, რომ რამდენიმე ქართველი შეიკრიბა და თითქმის გროშობით დაიწყეს ისეთი დიდი საქმე, რომ ერთბაშად 70 ათასი მანეთის კრედიტი იშოვნეს. ამ ჟამად, როგორც საქმის ვითარებიდან სჩანს, ამხანაგობას თავრიზიდანაც-კი აქვს შეკვეთილი საქონელი, მაგრამ ვაჭრობის საქმე მოგეხსენებათ, საქონელს გაგზავნა უნდა ან თუ არავის მისცემ ნისიად, თუ კრედიტს არ გაუჩენ მოვაჭრეს, ის ზედაც არ შემოგხედავს; მაშასადამე ამხანაგობას სჭირია ფული, რომ სანამ მოვალე დაუბრუნებდეს, მითი მოიბრუნოს სული. განა ამხანაგობა ასეთს განსაცდელში ჩავარდებოდა, რომ თვით დამფუძნებლებს გულ-მხურვალედ მოეკიდნათ ხელი საქმისათვის; გულის აცრუება-კი იქიდგან სჩანს, რომ დღეს აქამომდე ზოგიერთს არ შეუტანია ხვედრი პაის ფული, რომელიც სულ 3 ათას მანეთს აღემატება. ეხლაც იმაზეა დამოკიდებული, თუ რა პატრონობას გაუწევენ დამაფუძნებელნი ამ საქმეს; მათი შველა-კი, თუ უნდათ რომ დაიხსნან სიკვდილისაგან ამხანაგობის წარმოება, ის იქნება, რომ არ დაიშურონ კიდევ ცოტა გარჯა და გულმტკივნეულობის გამოჩენა ამ საქმისადმი.

✦ რადგანაც ქალაქის სასწორების იჯარით გაცემამ ქალაქის გამგეობას ვერაფერი სარგებლობა მისცა, ქალაქის გამგეობამ გარდასწყვიტა სასწორების შესავალ-გასავალს თვითვე განაგებდეს, დაიქირაოს ხუთი სავაჭრო პოლიციის მოხელე, დაენიშნოთ წელიწადში 240 მანეთი თითოსაო.

✦ ქალაქის გამგეობამ მიჰმართა პეტერბურგის ქალაქის უფროსს და სთხოვა, მოგვაწოდეთ სავალდებულო დადგენილებანი შეშის, ნახშირისა და სხვა ტყის მასალის საწყობთა შესახებო.

✦ ქალაქის უფროსმა ბუხგალტერმა ქალაქის გამგეობას წარუდგინა მომავალ წლის ხარჯთ-აღრიცხვა ქალაქის საბუხგალტერო განყოფილებაში.

✦ ქალაქის საბჭომ გუშინ წინ განაგრძო იმ საქმეების განხილვა, რომელიც ორშაბათს დარჩა განურჩევლად; ამავე კრებაზე ამოირჩიეს შემდეგი კომისიის წევრები, ქალაქის ლომბარდის სარევიზიოდ დასახელებულ იქმნენ ორი დეპუტატი, ბ. გეინი (49 თ. 3 შ.) და ბებუთოვი (48—4), ამორჩეულ იქმნენ სავაჭრო გარდასახადის საკრებულოში ორი წარმომადგენელი—ბ. სოსინი (35—17) და ბ. სულხანოვი (40—12). ამავე კრებზედ ამორჩეულ იქმნენ ქალაქის საფინანსო კომისიის წევრები: ბაბოვი (43—9), ჯაბადარი (35—17), ევანგულოვი (30—22); ყიფიანი (46—6), სულხანოვი (29—23), თამამშევი (34—18), ტიგრანოვი (46—6), თუმანოვი (40—12) ფლორენსკი (43—9) და ეფიანჯიანცი (38—14). ამავე კრებაზედ საბჭომ დაადგინა დიდის მთავრინას მარიამ თევდორეს ასულის სახელობაზედ სამთავე ქალთა გიმნაზიაში დაარსდეს სტიპენდიები.

✦ ჩვენი გაზეთის მკითხველებს დავპირდით მოკლედ გაგვეცნობინებინა ქალაქის საბჭოს მდივნის ბ. ს. თ. ჰრელაშვილის მიერ შედგენილი პროექტის შინაარსი არაგვიდგან წყლის არხის გამოყვანის შესახებ. ამ პროექტის მიხედვით, არხი დაიწყება მცხეთის გასწვრივ, არაგვის მარჯვენა მხრისკენ, გაიჭრება არხი გურამის მთის ფერდობზედ და გადმოვა ზემო ავჭალის თავზედ, აქედგან ავჭალის ხეფზედ გაკეთდება დიდი ღარი და წყალი გაემართება მლაშე ტბაში; ამ ტბას სიგძით აქვს 10 ვერსი და სიგანით 5; ზოგიერთა ადგილას ამ ტბის სიღრმე უდრის 15 საჟენს; ამ ნაირად, ამ წყლით მოირწყვის მთელი მიდამო მლაშე ტბისა, გურამიშვლის მამულები, დიდუბის მიდამო და არხი გაემართება ყარაიის უდაბნოსკენ. ბ. ს. თ. ჰრელაშვილის ანგარიშით ეს არხი დაჯდება ერთი მილიონიდგან-მილიონ ნახევრამდენ; ამ პროექტის

დაწვრილებით გამოანგარიშებას მალე შეუდგება ინჟინერთა კომისია, რომელშიაც მონაწილეობას მიიღებენ თვით ბ. ჭრელაშვილი, ინჟინერები: ა. ს. ბაბოვი, ს. ზ. მირზოევი და კირაკოზოვი; კომისიას იმედი აქვს ამ ახლო მომავალში გაემგზავროს და ადგილობრივ დაათვალიეროს ის მიდამოები, სადაც პროექტის მიხედვით უნდა გამოიაროს ზემოხსენებულმა არხმა.

◆ გუშინ წინ, საღამოს 7 საათზე, კრება ჰქონდა ტფილისის ქალაქის საკრედიტო საზოგადოების 1 ხარისხის დამაარსებელთ მომავალ სამის წლისათვის რწმუნებულთა ასარჩევად. ასარჩევი იყო 24 რწმუნებული. ბარათებით არჩეულ იქმნენ: კ. მ. ალიხანოვ (44—11), გ. გ. ადელხანოვი (40—16), ო. ა. აგაბაბოვი (38—18), გ. მ. არარატსკი (39—17), ლ. ს. ბასტამოვი (33—22), თ. ა. ი. ბებუთაშვილი (41—17), ი. ფ. ტიგრანოვი (29—26), პ. ს. ლამბარაშვილი (49—6), ი. ო. გურგენბეკოვი (40—16), ვ. ი. ელიაზაროვი (33—23), ვ. ს. ელიაზაროვი (43—13), ნ. ს. ენიკოლოფოვი (36—20), ა. პ. ზავრიევი (40—16), გ. ა. კიუჩარიანცი (38—18), ი. ს. კორღანოვი (33—22), ა. გ. აივაზოვი (38—18), ი, ა. თაიროვი (41—15), გ. ე. თათუზოვი (37—19), გ. ბ. ტერ-ასატუროვი (44—11), ი. ა. შადინოვი (37—19), ვ. გ. შანშიევი (33—23), ს. ბ. ხალათოვი (33—23), ტ. ა. ენფიანჯიანცი (48—8) და ა. ა. ენფიანჯიანცი (40—16).

◆ ვიღაც ბოროტ განზრახველს მოუწადინია ტფილისის რკინის გზის სადგურის დეპოს უფროსის ე. შპიგანოვიჩის მოკვლა. ამ მიზნით ის დახვედრია რკინის გზის სადგურიდან სახლისკენ მიმავალ შპიგანოვიჩს და ზურგში დამბაჩა დაუცლია. ტყვიას შპიგანოვიჩისათვის ცოტათი გაუკაწრავს ზურგი და შემდეგ გაჩერებულა პალტოში. ბოროტგანმზრახველი საჩქაროდ გაქცეულა და უკან დამბაჩის სროლა დაუწყვია, რის გამოც მეისრე ანდრია რიბალკინი და მაშინისტის თანაშემწე ე. ჩინიაევი, რომლებიც გაქცეულს უკან დასდევნებიან, იძულებულნი გამხდარან უკან დაბრუნებულიყვნენ. ბოროტგანმზრახველის ვინაობა ჯერ ვერ გამოურკვევიათ.

◆ ელიზავეტოპოლის გუბერნატორმა ტფილისის პოლიცმეისტერს შემოუთვალა, აქაური სატუსაღო სავსეა ტუსაღებით და ამიტომ ტფილისიდან აქ ნუღარ გამოგზავნით ტუსაღებსო.

◆ გუბერნიის ექიმის თანაშემწე ბროძელი ბორჩალოს მაზრაში წავიდა გადამდებ სენის წინააღმდეგ ზომების მისაღებად.

◆ ტფილისის ქალაქის სასანიტარო სამკურნალო საბჭო თავის მომავალ სხდომაზე განიხილავს საკითხს იმის შესახებ, რომ ყურადღება მიექცეს ქალაქის საზოგადო სახლების ანტისანიტარულ მდგომარეობას, რომლის გამოც შესაძლებელია ათასგვარი გადამდები სენი გაჩნდეს.

◆ ტფილისის გუბერნიის სამმართველოს სამკურნალო განყოფილებამ ტფილისის გუბერნიის სასოფლო ქსენონებს გაუგზავნა ტფილისის გუბერნატორის ცირკულიარი, რომელშიაც აღწერილია, თუ როგორი წესი უნდა სუფევდეს ხსენებულ ქსენონებში.

◆ დღეს, 6 დეკემბერს, ტფილისის სამხედრო საფერშლო სკოლა, რომელიც ნავთლუღშია, უქმობს თავის ტაძრის დღესასწაულს.

◆ ქალაქის თავის მოადგილემ მ. ს. შესტაკოვმა დაწვრილებით დაათვალიერა 3 დეკემბერს ქალაქის პირველი ღამის თავშესაფარი.

◆ ქალაქის საბჭომ ამას წინად გადასწყვიტა ქალაქის ქუჩების და მოედნების მოკირწყვლაზე 1,000 მ. დახარჯოს. ეს დადგენილება ამ დღეებში ქალაქის თავის მოადგილემ გუბერნატორს წარუდგინა დასამტკიცებლად.

◆ ტფილისის რკინის გზის სატეხნიკო სასწავლებლის გამგეობამ განიზრახა სასწავლებლის შენობა გააფართოვოს და ჩვეულებრივზე მეტი შეგირდები მიიღოს ხოლმე სასწავლებელში. ამ სასწავლებლის ინსპექტორმა ა. ს. ბაბოვმა გზათა სამინისტროს ჩვენების თანახმად შეადგინა ამ საქმის შესახებ პროექტი და მოკლე ხანში გზათა სამინისტროში გაგზავნის დასამტკიცებლად.

◆ ამას წინად ქალაქის საბჭომ გადასწყვიტა, 1,500 მანეთი დახარჯოს ქალაქის სასწავლებლების მოსწავლეთათვის შობის ხის გასამართავად. დღეს, პარასკევს, შუადღის 12 საათზე, ამ საგანზედ მოსალაპარაკებლად შეიკრიბებიან სამოსწავლო სასწავლებლების თავმჯდომარე ქალი, პირველ დაწყებითი სასწავლებლების გამგეები, დირექტორი ქალაქის სახელოსნო სასწავლებლისა და დირექტორი ქალი ქალაქის საპროფესიონალო სასწავლებლისა.

ცალკე სამრევლოების შედგენა.

უმაღლესს სასულიერო მთავრობის განკარგულებით, ამ ჟამად ტფილისის ქალაქის სამღვდელოება შეუდგა ქალაქის მართლმადიდებელ მცხოვრებთა აღწერას იმ აზრით, რომ ყოველ ეკკლესიასთან დაარსდეს მრევლი. აღწერა მოხდება განსაკუთრებულ ბლანკებზე, რომლის ერთს გვერდზე აღნიშნულია შემდეგი.

1) მის მაღალ ყოვლად-უსამღვდელოესობის, საქართველოს ეგზარხოსის განკარგულებით ცნობათა შეკრებას აზრად აქვს დაარსოს ყოველ ეკკლესიასთან მრევლი.

2) მრევლს ექნება დიდი მნიშვნელობა ხალხის ზნეობრივ და სარწმუნოებრივ აღზრდის საქმეში.

3) მართლ-მადიდებელ მცხოვრებთა დაყოფა მრევლებად სავალდებულოა უწ. სინოდის განკარგულებით, რომელიც ამბობს: როგორც სატახტო, აგრეთვე საგუბერნიო ქალაქებში სრულის სისწორით იყოს აღნიშნული თითოეულ მრევლის რიცხვი; ამასთანავე აღინიშნოს ქუჩები და სახლები იმ მცხოვრებლებისა, რომლებიც ამა თუ იმ მრევლს ეკუთვნიან, მიექცეს ყურადღება მცხოვრებთა რელიგიურ მოთხოვნილება-საჭიროებას და მათ სურვილს, თუ რომელ მრევლს უნდათ მიეწერონ და ამის შემდეგ სია უწ. სინოდს წარედგინოს დასამტკიცებლად.

4) ნება ეძლევა ყველას თვით აირჩიოს სამრევლო ეკკლესია.

5) იმ შემთხვევაში, როდესაც ოჯახი, ანუ წევრი ოჯახისა გადავა ქალაქის ერთი ნაწილიდგან მეორე შორეულ ნაწილში, მაშინ ოჯახს, ან წევრს ნება ეძლევა მახლობელ ეკკლესიას მიეწეროს.

6) ყოველმა მართლ-მადიდებელმა უნდა მიჰმართოს ეკკლესიას და, იქ გაიგოს ეს თუ ის რომელ მრევლს ეკუთვნის და რომელ მღვდელს უნდა მიჰმართოს მღვდელ-მოქმედებისათვის.

7) ამ ფურცელთა შემწეობით უნდა შეიკრიბოს ცნობანი მართლ-მადიდებელთა ოჯახების შესახებ (სასურველია, შეიკრიბოს ცნობანი მწვალებელთა და ძველ წესების მიმდევართა შესახებაც).

8) თითო ფურცელზე უნდა აიწეროს მარტო ერთი ოჯახი.

9) სამრევლო ეკკლესიებად, რომლებსაც—შეიძლება მიეწერონ, ითვლებიან: იოანე ღვთის-მეტყველისა, ვერის ნიკოლოზისა, ქაშვეთისა, დავითისა, სამებისა, კალოუბნისა, ანჩის-ხატისა, კარის წმ. გიორგისა, ამაღლებისა, ბერძენთა ნიკოლოზისა, დიდუბისა, კუკიისა ალექსანდრე ნევსკისა, კუკიის ნიკოლოზისა, სიონთა ეკკლესიისა, მარინესი, მიქელ მთავარ-ანგელოზისა, ნავთლუღის ბარბარესი, ნახალოვკისა, იოანე ნათლის-მცემლისა, წმ. თეოდორისისა კადიუბნო ბაღკაში, კუკიის სასაფლაოსი, პეტრე-პავლეს სასაფლაოსი, პირველი სამისიონერო მიძინებისა, მე-2 სამისიონერო ყაზანისა, რკინის გზისა, ეკატერინესი და იერუსალიმისა.

სამეურნეო საზოგადოების კრება

(დასასრული)

თავ. ლ. ჯანდიერის პროექტის განხილვის შემდეგ თავმჯდომარის წინადადებით თავადმა ვლ. მიქელაძემ წაიკითხა ვრცელი მოხსენება კავკასიაში მცირე კრედიტის ორგანიზაციის შესახებ. კრედიტი, განმარტა თავ. მიქელაძემ, დიდი ეკონომიური ძალაა, რომელიც სახელმწიფოს დიდს სამსახურს უწევს. კრედიტი დიდ დახმარებას უწევს სავაჭრო მრეწველობას, წვრილმანი მწარმოებელნი-კი მოკლებულნი არიან ამ გვარ დახმარებას. კრედიტი იზრდება, ფართოვდება შრომის ნაყოფიერებით. ვინ უნდა მოაწესრიგოს მცირე კრედიტის საქმე, ვინ უნდა შეჰქმნას ამ კრედიტის მკვიდრთა ხელმისაწდომი ორგანიზაცია? ინგლისელი ველფი ამ მხრივ აუცილებელ საჭიროებად სთვლის თვითმოქმედებას და იმ კაცთა თაოსნობას, რომელთაც ჰსურთ კრედიტით სარგებლობა.

მცირე კრედიტის გაუმჯობესობის საქმეში გერმანიამ გაასწრო ყველა დანარჩენ ქვეყნებს. რაფაიზენის და შულცედელიჩის კასებით ერთიანად მოიფინა მთელი გერმანია, სადაც მცირე კრედიტის კასსები 11,500-მდის ითვლება. რაფაიზენის კასაში შესატანი ფული მცირეა, შულცედელიჩისაში-კი უფრო მომეტებული. ყველა ამ მცირე კასებს აერთიანებს „საერთო საკავშირო კასები“, რომელთა რაოდენობა 50-მდე ადის. ამ კასების მოქმედება ისეთს მკვიდრ ნიადაგზეა დამყარებული, რომ ფულის სარგებელს არასოდეს არ უმატებენ, თუმცა სხვა საკრედიტო დაწესებულებანი ამავე დროს არა ერთხელ მიმართავენ ხოლმე ამ ღონისძიებას.

რუსეთის საკრედიტო პრაქტიკამ შეიმუშავა შემნახველ-გამსესხებელ კასსების ტიპი. ბალტიის მხარეში დააარსეს ეგრედ წოდებული სასოფლო კასები. მთელს რუსეთში 1867 წელს 2871 გამსესხებელ-შემნახველი კასსა არსებობდა, მაგრამ დასახელებულ კასსების მოქმედება ვერ მიდიოდა რიგიანად, პირ-იქით უფრო-და-უფრო დაქვეითების გზას ადგნენ.

სასოფლო კასებმა უფრო კარგი ნიადაგი მოიპოვა პოლონეთში. აქ ამ კასსების მოქმედებამ უფრო მეტი ნაყოფი გამოიღო. 1868 წელს დაარსდა სასოფლო ბანკები, რომელთა ძირითადი თანხა 300 მანეთით განისაზღვრებოდა. 1901 წ. არსებობდა 304 სასოფლო ბანკი, რომელიც $4\frac{1}{2}$ მილიონ ძირითადს თანხას ატრიალებდა, მაგრამ ვერც ამ ბანკებმა მოიპოვეს სასურველი ნიადაგი, რის გამო ამ ბანკების მოქმედებამაც სათანადო ნაყოფი ვერ გამოიღო. 1875 წლიდგან ერობათ დიდი თანაგრძნობა და დახმარება აღმოუჩინა შემნახველ-გამსესხებელ ამხანაგობათ, მაგრამ საერო კრედიტის საქმე მაინც ვერ მოეწყო სასურველად, კრედიტის უქონლობა მეტად საგრძნობელი იყო მკვიდრთა შორის. ამ შვიდის წლის წინად შემოღებულ იქმნა საკრედიტო ამხანაგობანი, რომლენიც სესხს აძლევდნენ სასოფლო-სამეურნეო ნაწარმოების დაგირავებით თორმეტის თვის ვადით. მთელს რუსეთში 1892 წ. არსებობდა 843 შემნახველ გამსესხებელი კასსა, 118 საკრედიტო ამხანაგობა და 650 კასსა, რომლენიც ატრიალებდნენ 69,000,000 მანეთს. ქუთაისის გუბერნიაში არსებობდა 5 ამხანაგობა, ხოლო ტფილისისაში 15, რომელთაც მოსპეს თავისი არსებობა. ტფილისის სასოფლო სამეურნეო კრედიტის საზოგადოებას დიდი დაბრკოლება გადაეღობა წინ, როცა მოისურვა გლეხებისათვის კრედიტის შემოღება. გლეხს ესაჭიროება კრედიტი მთელის წლის განმავლობაში, სავექსილო კრედიტი გლეხისათვის მიუწდომელია, გლეხი ვერ სარგებლობს ამ კრედიტით. ტფილისის გუბერნიაში $4^0/_0$-ია გლეხთა მესაკუთრეებისა, მაშასადამე, დანარჩენი გლეხობა სავექსილო კრედიტით ვერ ისარგებლებს. ტფილისის სასოფლო სამეურნეო კრედიტის საზოგადოებამ სამაგიეროდ დიდი სამსახური გაუწია შუათანა მემამულეებს. ამ საზოგადოების მგზავსი ბანკი არსებობს პერმის გუბერნიაში და ამ ბანკის ანგარიშებიდან სჩანს, რომ კრედიტის მოწესრიგების საქმე მკვიდრთა შორის მეტად კარგ საფუძველზე დამყარებულა და ამიტომაც ბანკის მოქმედების ნაყოფიც დიდი ყოფილა.

მცირე კრედიტის საქმე როგორც რუსეთში, ისე კავკასიაში ძრიელ ცუდათაა მოწყობილი და მიზეზი-კი ამ სამწუხარო გარემოებისა კერძო კაცების შრომის უნარის უქონლობაა და მომზადებულ კაცთა რაოდენობის სიმცირე. თვით ფინანსთა სამინისტრო მცირე კრედიტის გასავრცელებლად ასახელებს საერობო თანხებს და რწმუნებულთა კაცებს.

ჩვენში საზოგადო დაწესებულებათა და ერობის უქონლობა ხელს უშლის მცირე კრედიტის განვითარების საქმეს. სამინისტროს არა სწამს მცირე კრედიტის რიგიანად მოწესრიგების საქმე. ძნელი საფიქრებელია, რომ სოფლის მკვიდრმა თავის გადარჩენილი წვლილი მცირე კრედიტის დაწესებულებათა კასაში მოათავსოს, რადგან იგი უფრო შემნახველ კასებს ეტანება. რასაკვირველია, მთავრობის დახმარებით შესაძლოა ეს საქმე რიგიანათ მოწესრიგდეს, მხოლოდ საჭიროა თვით მოქმედება, და ამ გვარი თვითმოქმედება ჩვენს ხალხს-კი არ მოეპოვება.

დასასრულ თავ. ვლ. მიქელაძემ დაასკვნა, რომ მცირე კრედიტის რიგისამებრ მოსაწყობად საჭიროა: კრედიტის უზრუნველ-ყოფისათვის აღიარებულ უნდა იქმნას შრომის უნარი, კრედიტი მიეცეს 12 თვის ვადით ორის კაცის ხელის მოწერის თავდებობით, მაზრები განაწილებულ იქმნას რაიონებად, თვითოეულ რაიონში დაინიშნოს აგენტები, გაიმართოს ყველგან სათათბირო საბჭოები, დაარსებულ იქმნას მცირე კრედიტის გამგებელი საგუბერნიო მმართველობა, რომელიც სამის კაცისაგან უნდა შესდგებოდეს. ამ მმართველობას ნება უნდა ჰქონდეს საადმინისტრაციო წესით გარდაახდევინოს, ვისგანაც ჯერარს სათანადო ფული. ბ-ნ რეფერენტის აზრით, ყველა ზემო დასახელებული ღონისძიება უზრუნველ ჰყოფს მცირე კრედიტის განვითარებისა და დამკვიდრების საქმეს ჩვენს ქვეყანაში. ბ-ნი ნატროშვილი ჰფიქრობს, რომ თავ. მიქელაძის მიერ ნაჩვენები ღონის-ძიებანი ღარიბ სოფლელთა ყოფა-მდგომარეობას ვერ გააუმჯობესებს. თ. ვლ. მიქელაძემ ვერ დაგვისურათა მცირე კრედიტის ორგანიზაცია, იმ სახით, როგორც დღეს მოვისმინეთ, მცირე კრედიტის საქმე ვერ მოეწყობა სასურველად. საჭიროა სესხი მიეცეს საზოგადოებათა. ბ-ნმა ი. ქუთათელაძემ განმარტა, რომ ქუთაისის გუბერნიაში უფრო მეტი შემნახველ-გამსესხებელი ამხანაგობანია, სანამ თავ. ვლ. მიქელაძემ აღნიშნა. ამ ამხანაგობათა მოქმედებაში დიდი მნიშვნელობა აქვს თვით-მოქმედებას, ბ-ნი მიქელაძე-კი ამ თვითმოქმედებას უარ-ჰყოფს.

ბ-ნი ავ. სააკოვი საჭიროდ ჰპოვებს თ-დ ვლ. მიქელაძის მოხსენება გარდაეცეს განსაკუთრებულ კომისიას, რომელსაც დაევალოს მცირე კრედიტის მოწყობის საქმე და საკრედიტო დაწესებულების ამა თუ იმ ტიპის შემუშავება. თ-დი ს. ვახვახიშვილი საჭიროდ სთვლის, თვით ხალხში აღორძინდეს კრედიტის საჭიროების სურვილი; საჭიროა, რომ თვით ხალხში არსებობდეს თვით-მოქმედება. მთავრობის დახმარება ამ მხრივ, ჩემის აზრით, საქმეს წ-ნ ვერ წასწევს და ვერც ვერაფერს დაეხმარება. ამასთანავე საჭიროა სპეციალური საცენტრალო ორგანო დაარსდეს. გლეხები ვექსილების საშუალებით სესხს არ უნდა იღებდნენ, ამ რიგათ სესხის გაცემა მეტად შეავიწროვებს გლეხ-კაცობას. აუცილებლად საჭიროა სესხი სამეურნეო ნაწარმოების დაგირავებით იცემოდეს.

მოხსენების საბოლოოდ განხილვა, რადგან უკვე გვიან იყო, გადაიდო შემდეგისათვის. კრება დასრულდა ღამის 12 საათზე.

ჩვენებური ამბები

ქუთაისი. 2-ს დეკემბერს, საღამოს 6 ს. წაიჩხუბნენ ძმა კაცები—მხატვრები პეტრე მაჭარაძე და იოსებ ჯანჯღავა; პირველმა და-

---

ფელეტონი

ალექსანდრე ბატონიშვილი

(ისტორიული მოთხრობის მასალები)

I

აღა-მაჰმად-ხანის შემოსევით აოხრებული და დაწიოკებული საქართველო ირაკლი მეფის სიკვდილს შემდეგ დიდხანს ვერ გაიმართა წელში. გარეშე მტრებს კიდევ გაუძლებდა, რომ შინაურობაში ძმებსა და ნათესავებში, შური და მტრობა არ დაბადებულიყო. ირაკლი მეორეს სულ შვიდი შვილი ჰყავდა; მათ შორის გიორგი ყველაზედ უფროსი იყო და ტახტის მემკვიდრეთაც ის ითვლებოდა.

საქართველოში, საზოგადოდ მიღებული იყო, რომ ტახტის მემკვიდრეობა უსათუოდ უფროსს შვილზედ უნდა გადასულიყო, თუმცა განდისხან ისეც მომხდარა, რომ მემკვიდრეობა ძმაზედაც გადასულა, მაგრამ ეს მომხდარა მხოლოდ მაშინ, როდესაც მეფე უმემკვიდროდ გადაცვლილა...

ამისათვის მეფე ირაკლის სიკვდილს შემდეგ სამეფო ტახტი უსათუოდ გიორგიზედ უნდა გადასულიყო. მეფე ირაკლის გიორგის გარდა ჰყავდა შვილები: ალექსანდრე, ვახტანგი, ანტონი (კათალიკოსი), ფარნაოზი, იულონი და სხვ., რომლებიც შურის თვალით უყურებდნენ გიორგის გამეფებას და ყოველს ღონის ძიებას ჰხმარობდნენ, რაიმე ხიფათში გაებათ მემკვიდრე და მეფობა თვითონ ჩაეგდოთ ხელში. გიორგიმ მამის სიკვდილის მეორე დღესვე გამოაცხადა თავისი თავი მეფეთ და ხალხიც დააფიცა. თავის ძმას ალექსანდრეს-კი შეატყობინა, რომ შენს წინააღმდეგობას არ დავივიწყებო. ეს გარემოება იმან გამოიწვია, რომ ალექსანდრემ გაავრცელა ხმები, ტფილისში მოვდივარ და ქართლის მეფედ უნდა ვიყოვო.

ალექსანდრემ შეიტყო თუ არა, რომ მეფე ძლიერ გაჯავრებული იყო იმაზედ, დუშეთს მიაშურა. ამ ხანებში დანარჩენი ბატონიშვილებიც და დედოფალი დარიაც შეიკრიბნენ თელავში და შეუდგნენ თათბირს. ბჭობდნენ, რა მოექმედათ და როგორ მოქცეულიყვნენ: მიეღოთ მეფე გიორგის ქვეშევრდომობა, თუ წინააღმდეგნი გამხდარიყვნენ. დიდმა ხანმა განვლო ამ გვარ რჩევა-ფიქრებში, მაგრამ წინააღმდეგობა მაინც ვერ გაჰბედეს და ისევ დამორჩილება ამჯობინეს. დედოფალი დარია დაემორჩილა თავის ბედს, თუმცა მუდამ ფიქრობდა და სცდილობდა, თუ გიორგის სიცოცხლეში არა, მის სიკვდილის შემდეგ მაინც, ქართლ-კახეთის მეფედ თავისი შვილი იულონი დაესვა. ამ წადილის მისაღწევად დარია არავითარს ღონისძიებას არ ერიდებოდა, მაგრამ ბოლოს ამ გვარი მისი საიდუმლო მოსაზრებაც გამომჟღავნდა. ამ ამბით გაჯავრებულმა მეფე გიორგიმ ჩამოართვა თავის დედინაცვალს ყველა სოფელი და მამული, რომელიც სარჩენად ჰქონდა მიჩენილი; წაართვა ადგილ-მამული თავის ძმას ალექსანდრეს და გააძევა თავის სამფლობელოდგან.

ალექსანდრე ბატონიშვილს ჯერ სულ პატარაობიდგანვე უყვარდა და მოსწონდა სპარსელების ზნე-ჩვეულება და ახლა სულ უფრო და უფრო დაუახლოვდა სპარსთა და მუსულმანთ; გამართა მათ შორის ნაცნობობა, მეგობრული კავშირი და ამ გვარად მათგან დაიმედებულმა თამამად მოსთხოვა მეფეს ყაზახის მიდამო პროვინციები მიეცა მისთვის სარჩოდ, რადგან სულ უადგილ-მამულოდ იყო გაძევებული. ამაზედ ალექსანდრემ უარი მიიღო, რადგან ეს ადგილები მარტო მეფის საკუთრებას შეადგენდა და მის მეტს არავის შეეძლო, კანონის ძალით, ამ ადგილებით ესარგებლა. ამ გვარმა უარმა კიდევ უფრო გაამწვავა მათ შორის მტრობა-სიძულვილი. ალექსანდრემ იფიქრა: ამის შემდეგ მე საქართველოში აღარ დამედგომება და უმჯობესია ისევ სპარსეთს მივაშუროვო. სთქვა და გადასწყვიტა კიდეც.

ამ დროს ალექსანდრე ბატონიშვილი შულავერში სცხოვრებდა. შულავერს სამზღვრავს სათათრეთი. ალექსანდრე ჩუმად გადვიდა სამზღვარზედ, მივიდა სპარსელების ბანაკში და მათ მფარველობის ქვეშ შეიფარა თავი. სპარსელებს დიდად ესიამოვნათ ალექსანდრეს გადასვლა და აღტაცებულის სიხარულით მიეგებნენ მის მისვლას...

ამ დროს ქართლ-კახეთში ჯერ კიდევ რუსნი არ იყვნენ შემოსულნი, რომ ალექსანდრე ბატონიშვილმა მიატოვა თავისი ქვეყანა და სპარსელებს მიეკედლა. სპარსეთში ალექსანდრეს თუმცა დიდი ადგილი და პატივი ჰქონდა, მაინც გულის სიღრმეში ერთხელვე ჩანერგილი მტრობა და შურის-ძიების გრძნობა დღე და ღამ მოსვენებას არ აძლევდა. სულ იმას ჰფიქრობდა, რომ როგორმე ქართლ-კახეთი ისევ დაებრუნებინა...

გავიდა დრო. საქართველო მთლად რუსეთს დაემორჩილა... სოფელი სოფელზედ იღებდა ფიცს... ალექსანდრე-კი შორიდგან უცქეროდა თავის ქვეყნის ბედს და ყოველს ღონისძიებას ხმარობდა, ქართლ-კახეთი მოემხრო. ქართლ-კახეთის თავად-აზნაურობისა და ზოგან ხალხის ერთი ნაწილი უკმაყოფილო იყო ახალ მოხელეთა მართვა-გამგეობისა. ამას კარგად ჰგრძნობდა ალექსანდრეც და შემთხვევას ეძებდა, ესარგებლნა ხალხის უკმაყოფილებით და შეეგონებინა მისთვის, დამოუკიდებლობის დაკარგვით რა ვაი-ვაგლახში ჩაიგდებდა. ამ სურვილის მისაღწევად გზავნიდა კერძო საიმედო კაცებს ქართლ-კახეთის გამოჩენილ და გავლენიან თავადებთან, სწერდა იმათ ბარათებს, აძლევდა დარიგებას, იმედს და ზოგს ფულსაც უგზავნიდა, დიდს სიმდიდრესაც პირდებოდა, ოღონდ ჩემი რჩევა მიიღეთ და მხარი მომეცითო... აი მაგალითები, რას სწერდა ექსორიაქმნილი ბატონიშვილი ქართველებს 1 ივლის 1812 წელს: „მათ ბრწყინვალებას, ერთობით თელავს ზევით თავადთ, აზნაურთ, მოხელეთ და სრულიად თელავის ზევით თემის ხალხთ, საქართველოს მეფის ძე ალექსანდრე მრავლის ძმურის სიყვარულით აღვსილს მოკითხვას მოგახსენებთ; მერე თქვენგან გამოგზავნილ თავადთ, აზნაურთ და გლეხთ ყოველთავე ღვთის მოწყალებით მშვიდობით აქ ჩვენთან მოაღწიეს და ეს თავადები შაჰზადა რომ მობრძანდება, წინ მივაგებებთ და ჩვენც მზადებაში ვართ და ჩვენს სისხლსაც თქვენს სისხლში გავრევთ... ჩვენ მამა-პაპათაც მრავალჯერ დაუქცევია თქვენთვის სისხლი და ჩვენც თავი შემოწირული გვაქვს; ღვთით, ჩვენი მად წამოუსვლელობა არ იქნება... ამაზედ სარწმუნო მექმენით, რომ ერთ კვირას თქვენთან სიცოცხლე ათას წელიწადს სხვაგან ცხოვრებას მირჩევნია... როგორც ჩვენს სიყვარულზედ და ერთგულებაზედ მხნედ მოქცეულხართ, ახლაც ისე სიმხნით აღიჭურვენით და მზად იყავით, რომ ეს არის მოვდივართ“ *)...

ამ გვარის შინაარსის წერილები მისწერა ქართლ-კახეთის თითქმის ყველა გავლენიან თავად-აზნაურს, საზოგადოებას და თემს; ბატონიშვილი სთხოვდა შველას და დახმარებას, ქართლ-კახეთი მინდა დავიბრუნო და მომეცით შემწეობაო. ერთი ამ გვარი ბარათი მისწერა გაბრიელ ყაზბეგს, მეორე—მთიულ-ფშავ-ხევსურთ და მესამეც—ქართლ-კახეთის თავად-აზნაურობას. ამ ბარათებს ატანდა ისეთ კაცებს, რომლებიც თავიანთ მჭევრ-მეტყველურ ჩაგონებით და რჩევით თითქმის უფრო მეტს აკეთებდნენ, ვიდრე ბატონიშვილის ალექსანდრეს წერილები.

ამ გვარად დღე-დღეზედ მიდიოდა დრო თვეზედ. ხალხში თანდათან იზრდებოდა თანაგრძნობა ბატონიშვილის ალექსანდრესადმი და სიძულვილი ახალის წეს-წყობილებისა. ალექსანდრე-კი უფრო და უფრო აღვიძებდა მათში ამ გრძნობას და აქეზებდა საწინააღმდეგოდ: „საქართველოს მეფის ძე ალექსანდრე ძმურის სიყვარულით მოგიკითხავსთ ერთობით: მთიულეთის მოხელენო და სრულიად არაგვის თემის მთიულეთის ხალხნო“, სწერდა ბატონიშვილი ალექსანდრე მთიულთ 16 მაისს 1812 წელს: „ჩვენ მიერ მრავალი სიყვარულით აღსავსე მოკითხვა გეუწყოსთ. მერმეთ თქვენი ეგეთი სიმხნე და ვაჟკაცობის ხმა ყოველს ქვეყანაზედ განითქვა და ჩვენის ოჯახისათვის აგრე თავდადებულნი ხართ, მთელი ერანის ხალხნი თქვენ გაქებენ ჭეშმარიტად, ბაგრატოვანთ ოჯახის ერთგულნი და უნჯნი ყმანი ყოფილანაო; თუ ღმერთმან მოგვხედა, ჩვენი დიდება თქვენი იქნება და ყოვლის თქვენ მიერ სახსოვრისა წყალობით გულ-შესრულებულნი იქმნებით და ძმებსავით საყვარელნი;

---

*) წერილი ალექსანდრე ბატონიშვილისა კახელებთან 1812 წ. 11 ივლ. აქტ, ტ. V, გვერდი—359.

ნა დაჰკრა მეორეს და მოჰკლა. პ. მაჭარაძე პოლიციამ შეიპყრო. გამოძიება სწარმოებს.

კ. ნა—ლი.

ქუთაისი. შავი ქვის მწარმოებელთა მომავალ კრებას ამავ საზოგადოების საბჭო წარუდგენს განსახილველად თავის მოხსენებას ჭიათურაში სახალხო სახლის აგების შესახებ. სახალხო სახლში მოთავსებული იქნება სამკითხველო, დიდი დარბაზი სცენით წარმოდგენებისა და სახალხო კითხვების გასამართად და სხვა-და-სხვა განყოფილებები. როგორც საბჭოს გამოუანგარიშნია, სახალხო სახლი 54,000 მ. დაჯდება.

თუ კრება გადასწყვეტს, საბჭო ჭიათურიში გადიტანოს, მაშინ კრება განიხილავს პროექტს ჭიათურაში საბჭოსა და მოხელეთათვის შენობის აგების შესახებ. ამ პროექტით, სულ 39 ოთახი უნდა აშენდეს, რაზედაც დაიხარჯება 60,000 მანეთი.

საზოგადო კრება პურის ცხობელთა საზოგადოების „იმედისა“ დანიშნულია 7 დეკემბერს, ნაცვლად 1 დეკემბრისა, რომელიც წევრთა კანონიერ რიცხვის დაუსწრებლობისა გამო არ შესდგა.

ქუთაისის საბჭოს მორიგი კრება დანიშნულია ორშაბათს, 9 დეკემბერს.

ხობი (სამეგრელო). გასულ წელს, აქაურ ორ-კლასიან სკოლის ზედამხედველმა ბ-ნმა გაგუამ შეიტანა, თხოვნა კავკასიის ფრინველთ მომშენებელ საზოგადოებაში და ითხოვა ხობში დაეარსებინათ ამ საზოგადოების განყოფილება. შეჰყარეს ხობში საზოგადოება, შეიქმნა რჩევა-ლაპარაკი და ბ-ნ ნ. მკურნალის დასწრებით საზოგადოებამ თანხმობა გამოაცხადა: ყოველ ღონისძიებას მივიღებთ ამ საქმის განსახორციელებლადო. იქვე ამოირჩიეს თავმჯდომარე, მისი ამხანაგი, მდივანი და წევრები. ამით საქმე გათავდა.

ბევრჯელ დაწერილა და თქმულა, მონასტრიდამ „ქალაქამდე“ მიმავალი გზა არ ვარგაო, მაგრამ ამით არა გამოვიდა-რა. საზოგადოებამ ვერ იხმარა ენერგია, რომ თვით მაინც გააკეთოს თავისათვის გზა. მოსწავლე ყმაწვილები იძულებული არიან ორის ვერსის მანძილზე ფეხშიშველა იარონ. იმედი გვაქვს, აქაური ბოქაული, ბ-ნი ჩიქოვანი, ამ საქმის განხორციელებას თვითონ იკისრებს და კიდეც განახორციელებს.

აქეთკენ გამოიარეს ინჟენრებმა, რომელთაც დავალებული აქვთ წარადგინონ ამ მოკლე ხანში ცნობა იმის შესახებ, თუ საითკენ ექმნება მიმართულება სოხუმიდან მომავალ რკინის გზის ლიანდაგს. მათი აზრით, რკინის გზამ უნდა გაიაროს ზუგდიდი, აბასთუმანი, ხობი და სენაკი.

ჯა—ჯუ.

ბოდბე (სიღნაღის მაზრა). მდებარეობით ბოდბე წარმოადგენს ერთს უმშვენიერესს ადგილს სიღნაღის მაზრაში. განიყოფება სამ უბნად (თოდოსანი, ზურაბაანი და საგინაანი). მკვიდრნი ამ სოფლისანი მისდევენ ხვნა თესვას და პირუტყვის მოშენებას. წარსული წლის უსარჩოობამ ბევრი გლეხი დაადონა, მაგრამ, სამაგიეროდ, წლევანდელმა მოსავალმა-კი ისევ მოადონიერა ხალხი. ბევრს იმდენი სარჩო მოუვიდა, რომ ორ წლამდისაც ეყოფათ. ისედაც შევიწროვებულნი სხვა-და-სხვა გადასახადებისაგან, მომეტებულ გაჭირვებაში ვარდებიან „ვაჩაღების“ თავდასხმით და მტაცებლობით. ამით ბევრი გლეხი დაადონეს ამ შემოდგომაზედ, როდესაც დიდს და პატარას ერთი წუთის მოცდენაც-კი ძვირად უჯდება. ნათქმია: „ფარში მგელი შევარდა და ვაი ერთის პატრონსაო“, სწორედ ასე ემართება ზოგიერთს გლეხს. ამ წინაზედ ავაზაკებმა დაიტაცეს ბოდბის მანდვრიდგან ათი სული საქონელი და იმათში ექვსი სული ერთს კაცს ეკუთვნოდა, რომლის მთელ ავლა-დიდებას შეადგენდა მხოლოდ ეს საქონელი. იმათი წასხმა და წვრილ-შვილი ოჯახის პირუტყვმა წასვლა ერთი იყო. რითი ეცხოვრა გლეხს, მთელი გუთნეული ხელიდგან რომ გამოაცალეს?..

თითქმის თვე ისე არ გავა, რომ ოცობით და ორმოცობით არ მიუდიოდეთ ცხენი, ცხვარი და ძროხა. იქამდის თავგასულები არიან ეს ბოროტ-გამზრახველნი, რომ შუადღისასაც არავის ერიდებიან. ავაზაკებისაგან წასხმულ საქონლის ჯამი, რომ შევადგინოთ, რამდენიმე ოცს აღემატება. მართალია, გულ-დამწვარი მეპატრონე მაშინვე, დაეუფლება ლივ, გამოეკიდება ხოლმე ავაზაკებს, მაგრამ რას გააწყობს უიარაღო ხალხი შეიარაღებულ ავაზაკებთან! აქაური მწყემსნი მოკლებულნი არიან თოფებს, აქაური მამასახლისი დიდს მხნეობას იჩენს, მაგრამ რას გააწყობს ერთი ათას ავაზაკთან.

აქ არის ერთ-კლასიანი სამრევლო სასწავლებელი, დაარსებული მამა აბრამ ბადაშვილის თაოსნობით 1884 წელს. ამ სკოლის სასარგებლოდ საზოგადოება იხდის 500 მანეთს ყოველ წლივ. თვით სკოლის შენობა სიძველისა გამო დანგრეულ იქმნა ამა სკოლის მმათველისაგან, მამა აბრამ ბადაშვილისაგან საეპარქიო სასწავლო საბჭოს ნება-რთვით. შენობის გადაკეთება უნდოდა და ფული კი არსაიდგან სჩანდა. მ. ბადაშვილმა ითხოვა უმაღლეს მთავრობისაგან შემწეობა რომელმაც შემწეობა აღუთქვა. მ. ბადაშვილი სახლისაგებას შეუდგა, მოახმარა შენობას 727 მანეთი. შენობა დასრულდა ღვინობისთვის 25-ს და აკურთხეს 28-ს.

შენობა ორ-განყოფილებიანია—ქალებისა და ვაჟებისთვის, ორი ოთახიც მასწავლებლებისთვის.

დიდი მადლობის ღირსია მ. ა. ბადაშვილი, მწყემსი პატიოსანი და დაუღალავი მუშაკი.

მარეხი.

ბათუმი. პირველ დეკემბრის დამატებითი არჩევნები ბათუმში. 1 დეკემბერს დიდი ბრძოლა იყო ბათუმის ქალაქის დამატებით არჩევნებზე. სანამ ამის ანგარიშს მივცემდე მკითხველს, საჭიროდ მიმაჩნია გავაცნო, როგორი იყო ერთმანეთის მოწინააღმდეგე ძალთა მდგომარეობა. როგორც მკითხველმაც იცის, 10 ნოემბერს არჩეულ იქმნა მხოლოდ 24 ხმოსანი. თუმცა მაშინ 375 ხმაში ნახევრამდე ქართველებისა იყო, მაინც დავმარცხდით. მიზეზი ის იყო, რომ ქართველობა ორ დასად გაიყო და ერთმანერთს აშავებდნენ. ამათ წინააღმდეგ-კი რუსები, ბერძნები და სომხები მოქმედობდნენ, ხოლო ისინიც ერთმანერთს ატყუებდნენ.

დამატებითი არჩევნები დაინიშნა 1 დეკემბრისათვის, როცა უნდა აერჩიათ 17 ხმოსანი და 9 კანდიდატი. 1 დეკემბრამდის-კი ასეთი ცვლილება მოხდა დასთა შორის: ქართველებმა ერთმანერთის მოწინააღმდეგე დასებიდგან აირჩიეს კომიტეტი და შეუდგნენ მზადებას, რომ დამატებითი არჩევნებზე მაინც გამოეგვარიანებიათ წაგებული საქმე.

ძნელი იყო ამ კომიტეტის მოვალეობა. ჯერ უნდა ჩამოეგდო თანხმობა ქართველებში, რაც არც ასე ადვილი იყო და მერე, თუ საჭიროება მოითხოვდა, მოეხდინა ისეთი მორიგება რომელიმე სხვა ერთვნების ამომრჩევლებთან, რომ თავიანთი სურვილისათვის რამდენიმეთ მაინც მიეღწიათ. თუ როგორ შეასრულა ამ კომიტეტმა თავისი მოვალეობა, ამას ქვემოხსენებულიდგან დავინახავთ. უკანასკნელ დღეებამდე მან ვერ მოახერხა ვერაფერის გზით ერთმანეთის მოწინააღმდეგე ქართველების შეთანხმება. ამის მიზეზი იყო ის, რომ პარტიები ისე ჯიუტობდნენ, რომ ერთმანერთს არაფერს არ უთმობდნენ, ამას ხედავდნენ სომხებიცა და რუსებიც, მაგრამ მათმა წარმომადგენლებმა მაინც გამართეს ცალკე მოლაპარაკება ქართველ ამომრჩევლებთან. სომხები ჰპირდებოდნენ ქართველების შეერთებას იმ პირობით, თუ არჩევნებზე ქართველები არ დასდგამდნენ 17 ყუთის მეტს და გაიყვანდნენ 8 სომეხს და 9 ქართველს ხმოსნებად. კანდიდატები ნუ გვინდაო. ასეთი პირობით სურდათ რუსებსაც შეერთება ქართველებთან, მაგრამ ამ უკანასკნელებმა უარჰყვეს როგორც სომხების, ისე რუსების წინადადება, რადგან ჯერ ეს მათი წინადადება ყოვლად სამართლიანობას მოკლებული იყო და მერე მაინც ქართველები გამოდიოდნენ დამარცხებულნი. მაშინ კომიტეტმა მიმართა უკანასკნელ ღონეს, რომ თვით ქართველებში შექმნათ ძალა, ძალა, რომელიც გაამაგრებდა მოწინააღმდეგეთ. ამის მისაღწევად მან მიმართა შემდეგ მოსაზრებას: ამოირჩია ორ-ორი კაცი მეგრელებიდგან, გურულებიდგან, ხონელებიდგან, კათოლიკე და მაჰმადიან ქართველებიდგან. მათ უნდა გაემართათ თავ-თავიანთ ჯგუფებთან მოლაპარაკება, რომ მათ დაესახელებიათ თავ-თავიანთ ამომრჩევთა რიცხვის მიხედვით, ვინ სურდათ კანდიდატებად წარმოედგინათ კომიტეტისათვის და ამ უკანასკნელს შეერთებულ კრებისათვის, რომ ამ ნაირად შეთანხმებულიყვნენ და მიეცათ თითო კენჭი მხოლოდ მათთვის, რომელზედაც შეჰპირდებოდნენ. დანარჩენებისათვის-კი ყველასათვის შავი. ამ მოსაზრებამ გამოიღო ნაყოფი და ჩამოვარდა ქართველებში თანხმობა, მაგრამ, რომ თავიანთი გამარჯვება უეჭველი გაეხადნათ, გამართეს მოლაპარაკება მოტყუებულ ბერძნებთან, მოიმხრეს მათგან 20 ამომრჩეველი, რომელთაც შეჰპირდნენ ორის ხმოსნის გათეთრებას. ამ რიგად შეერთებულმა ქართველებმა გადასწყვიტეს დაედგათ 26 ყუთი და წამოაყენეს შემდეგ კაცთა კანდიდატურა: 1) აბაშიძე მემედ ბეგი, 2) აშხი-ზადე ომერ-აღა, 3) რასტომ აღა-ზადე სულეიმან-აღა, 4) შაშიკოღლი რეჯებ (მაჰმადიანი ქართველები), 5) ანჯაფარიძე მელიტონ, 6) ბარკალაია მოსე, 7) ბერძენიშვილი ექვთიმე, 8) გაბუნია ლუკა, 9) გუგუშვილი ალექსი, 10) ჯაყელი ნიკო, 11) ჯაიანი ლევან, 12) კაკაბაძე ივანე, 13) კახიანი ივანე, 14) ქიქოძე ლეონიდე, 15) ქუთათელაძე სარდიონ, 16) ნაკაშიძე ნიკო, 17) ნაკაშიძე მიხეილ, 18) ნიკოლაძე მათე, 19) საბახტარიშვილი იასონ, 20) ჩიხლაძე არსენ, 21) ჩხეიძე კარლო 22) ელიაშვილი სამსონ (მართლ-მადიდებელი ქართველები), 23) ბეთანოვი მიხეილ, 24) მჭედლოვი პავლე (კათოლიკე ქართველები), 25) მიხაილიდი მიხაილ, 26) სიმონოვი პანაიოტი (ბერძნები).

აი ეს 26 კაცი უნდა აერჩიათ ქართველებს, 17 ხმოსნად და 9 კანდიდატად. ასეთის მოსაზრებით წარსდგნენ ისინი 1 დეკემბერს არჩევნებზე. რას შვრებოდნენ მათი მოწინააღმდეგენი? ისინი ისეთს ტაქტიკას ადგნენ, როგორსაც 10 ნოემბერს, ე. ი. ვითომც შეერთდნენ.

გათენდა 1 დეკემბერიც. არჩევნები დანიშნული იყო საბჭოს დარბაზში. 10 საათიდგან იწყო იქ ხალხმა დენა, გარეშეებს ამომრჩევლებს გარდა ქალაქის თავის განკარგულებით არავის არ უშვებდნენ შიგ, მხოლოდ პრესის წარმომადგენელთ მიეცათ ნება დასწრებისა. გამოცხადდა 362 ამომრჩეველი 385 ხმით. ამათში ქართველებს ბერძნების გამოკლებით ჰქონდათ 194 ხმა და დანარჩენებს ერთად 191. პირველ საათზე ქალაქის თავმა ივანე ზაქ. ანდრონიკაშვილმა გამოაცხადა, კრება დაიწყოთ და წაიკითხა საქალაქო დებულების მე-24 და 33 მუხლი, რომელშიაც განმარტებულია, თუ ვისა აქვს არჩევნებში მონაწილეობის მიღების კანონიერი უფლება. მდივანმა წაიკითხა იმათი სია, ვისაც ვისგან ჰქონდა რწმუნების ქაღალდები, რის შემდეგაც დასახელებულ იქმნა 60 კანდიდატი. მათ შორის ბ-ნი პალმიც, რომელსაც, თუმცა უარი ეთქვა, კენჭს არ ვიყრით, მაინც რამდენჯერმე მიაყვირეს: „გთხოვთ, გთხოვთო“, პალმმა იგრძნო, საიდან იყო ეს ხმები, იგრძნო, რომ თუმც ჰყვიროდნენ „გთხოვთო“, მაგრამ ვინც სთხოვდნენ ყუთის დადგმას, იგინივე გაუშავებდნენ ათი ნოემბრისებურად, და ამიტომ კატეგორიული უარი განაცხადა.

ყუთი დაიდგა მხოლოდ 54 კანდიდატმა. კენჭის ყრა დაიწყო 2 საათზე, და გაგრძელდა ღამის 12 საათამდე. კენჭში იყრეს და ამოუვიდათ: აკოფოვს აკოფს, თეთრი 168, შავი 215. ანჯაფარიძე მელიტონ სამსონის ძე თ. 187, შ. 196. აბაშიძე მემედ-ბეგ თ. 186, შ. 198., ბაიონი იოსებ სერგეის ძე თ. 164 შ. 220. ბერძენიშვილი ექვთიმე სიმონის ძე თ. 192 შ. 192 თ., ბარკალაია მოსე ავგელის ძე თ. 199 შ. 186, ბეთანოვი მიხეილ სტეფანეს ძე თ. 216 შ. 167. გაბუნია ლუკა პეტრეს ძე თ. 179 შ. 205. გუგუშვილი ალექსი ივანეს ძე თ. 176, შ. 210. ჯაყელი თეოფანე ვახტანგის ძე თ. 196, შ. 190, ჯაიანი ლევან გლახუას ძე თ. 180, შ. 205. ელიაშვილი სამსონ სპირიდონის ძე თ. 193, შ. 192. ზაქარიანი პავლე მათეს ძე თ 190, შ. 194., ილოვაისკი ესერკეე ივანეს ძე თ. 190 შ. 194. ქუთათელაძე სარდიონ ლევანის ძე თ. 198 შ. 187. ნიკოლაევი კლემენტი ივანეს ძე თ. 146, შ. 239. ნაკაშიძე, ნიკოლოზ პეტრეს ძე თ. 223, შ. 163. ნაკაშიძე მიხეილ მიხეილის ძე თ. 199, შ. 186. ნიკოლაძე მათე ივანეს ძე თ 192, შ. 193. მუნდოიანცი აშოთ იოსების ძე თ. 154, შ. 232. მავრომუსტო გიორგი დიმიტრის ძე თ. 151, შ. 233. მიხაილიდი მიხეილ ტრიანტაფილის ძე თ. 192, შ. 193. მჭედლოვი პავლე ლუკიანის ძე თ. 185, შ. 199. ლიუბიმოვი ალექსანდრე ვლადიმირის ძე თ. 166, შ. 219. ლაზარევი ივანე ლაზარეს ძე თ. 169, შ. 216. ლევჩენკო ბენედიქტე ნიკიტის ძე თ- 191, შ. 254. კონსტანტინე ათანასეს ძე თ. 154, შ. 231. კახიანი ივანე მიხეილის ძე თ. 170 შ. 215. კაკაბაძე ივანე დავითის ძე თ. 204 თ. 181. ქიქოძე ლეონიდ სიმონის ძე თ. 204 შ. 181. თმერადაშხიოდლი თ. 198 შ. 188. პაროპეგოვი ივანე სიმონის ძე თ. 161 შ. 225, ქოტკევიჩი იოსებ იუსტინეს ძე თ., 175, შ. 210, პეჩინიანი გარაპეტ პოლოსის ძე თ. 151, შ. 234, რასტომ აღაზადე სულეიმანოღლი თ- 188, შ. 196, საბახტარაშვილი იასონ ბეჟანის ძე თ. 192, შ. 193, სიმონოვი პანაიოტ დიმიტრის ძე თ. 191 შ. 194., სიმეოვი კონსტანტინე პავლეს ძე თ. 117, შ. 269, საჩეჩო ივანე მაქსიმეს ძე თ. 168, შ. 217, სილუიდი პანტელეიმონ პანაიოტის ძე თ. 111, შ. 274, სიმონიდი პანაიოტ სიმონის ძე თ. 261, შ. 225; ტროფიმოვი ალექსანდრე ტიმოთეს ძე თ, 172, შავი 212, ტრიანდაფილიდი, თეთრი 220, შავი 165, ტურკინი ევგენი ვასილის ძე თეთრი 173, შ. 212, ფანდეევი ნიკოლაი სერგეის ძე თ. 156, შ. 229, ხაჩიკიანი იოსებ აკანჯანის ძე თ. 182, შ. 169. ხითაროვი ივანე მიხეილის ძე თ. 215, შ. 169. ჩილინგარიანი არშაკ სიმონის ძე თ. 209, შ. 176. ჩიხლაძე არსენ ივანეს ძე თ. 139, შ. 246. ჩხეიძე კარლო სიმონის ძე თ. 190, შ. 195. შაშიკოღლი რეჯებ ეფენდი თ. 210, შ. 144. შადინოვი ივანე სიმონის ძე თ. 188. შ. 197. იურკევიჩი რუდოლფ მარკელის ძე თ. 183, შ. 201. იახნენკო სტეფანე სიმონის ძე თ. 182, შ. 203.

ამათ შორის 26 ქართველების კანდიდატი იყო, 28-კი მოწინააღმდეგეებისა. ეროვნებით 24 ქართველი, 13 რუსი, 10 სომეხი და 7 ბერძენი. როგორც ჰხედავს მკითხველი, არჩეულ იქმნა მხოლოდ 13 ხმოსანი. ამათში ქართველებმა გაათეთრეს მხოლოდ 10 ქართველი თავიანთ კანდიდატებიდან. 14 ქართველი და 2 ბერძენი გაშავდა. მოწინააღმდეგეთა მხრიდან გათეთრდა 28 კანდიდატში მარტო 2 სომეხი და 1 ბერძენი. ახლა ვიკითხოთ, როგორ მოხდა, რომ 26 კანდიდატს დაუდგეს ქართველებმა ყუთი და ათის მეტი ვეღადა გამავლა, ზოგს მათგანს დააკლდა სამ-სამი, ოთხ-ოთხი კენჭი და ზოგს, რაც უფრო განსაცვიფრებელია, 30 და 40-იც. ამასთან გათეთრდნენ მოწინააღმდეგეთაგან 2 სომეხი და 1 ბერძენი ამდენის ხმის უმეტესობით, რამდენიც ერთის მეტს ქართველს არ ამოსვლია. ამაზე შეიძლება მხოლოდ ერთი პასუხი. ეჭვს გარეშეა, რომ მიუხედავად პატიოსნურის სიტყვისა და პირობის დადებისა, რამდენმამე ქართველმა ამომრჩეველმა შეირცხვინა თავი და ერთმანეთის კანდიდატებს დაუშინეს შავი კენჭები. ერთმანეთის-თქო იმიტომ ვამბობ, რომ რომელსამეს მხარეს ვერ დავწამებთ ღალატს, რადგან როგორც გოლსკის, ისე ელიავას მომხრეები ერთნაირად გაშავდნენ. არსენ ჩიხლაძეს და ლუკა გაბუნიას-კი ერთმა ზემოხსენებულთა დასმა სულ შავი მისცა.

ამასთან 20 ბერძნიდან, რომელნიც, ვითომც შეუერთდნენ ქართველებს, ძალიან საეჭვოა, რომ ნახევარს მაინც დაეჭიროს მხარი მათთვის. წინა აღმდეგ შემთხვევაში, რომ ქართველებს სულ, და მათთან, თუნდაც ხუთ ექვს ბერძენს მაინც მტკიცედ დაეცვათ თავიანთი სიტყვა და პირობა, მათ არც ერთი კანდიდატი არ გაუშავდებოდათ და არ დაჰკარგავდნენ 16 კაცს და ამასთანავე გათეთრდება ორიოდ სამი კაცი, რომელნიც მათ სიაში არა ყოფილა. ამ ღალატს-და უპირობას ერთმანერთს უკიჟინებენ ამომრჩევლები. ასე გათავდა ბათუმის არჩევნები. თუმცა 41 მაგიერ არჩეულ იქმნა ორივე არჩევნებზე მხოლოდ 37 ხმოსანი, მაგრამ რადგან საერთო რიცხვის ორ მესამედზე მეტიც არის, მთავრობამ შეიძლება აღარ შეავსოს; ეს იმის ნებაზეა დამოკიდებული. ახლა საბჭოში არიან რუსი 8, სომეხი 8, ბერძენი 2, პოლონელი 2, ქართველი 17 (ამ ჩვიდმეტ ქართველში 12 მართლმადიდებელია, 3 მაჰმადიანი და 2 კათოლიკე.)

ვინ გაიმარჯვა წლევანდელ არჩევნებზე წინანდელთან შედარებით? პირველი ადგილი უჭირავთ რუსებს, მეორე—სომხებს, მესამე ქართველებს და უკანასკნელი—ბერძნებს. ახლა ქართველების ერთმანერთის მოწინააღმდეგე დასთაგანი, იკითხავს მკითხველი. არც ერთმა. გოლსკის და ელიავას დასმა კერძოდ დაასუსტეს ერთმანეთი და საერთოდ—ქართველობა, რის შემდეგაც, თუ ეროვნული ანტაგონიზმი გამეფდა საბჭოში, რაც სასურველი არ არის, მარა მოსალოდნელია, დიდი ერთობა და აზრიანი ტაქტიკაა ქართველებისათვის საჭირო, რომ ქალაქის მართვა გამგეობა არ გამოეცალოთ ხელიდან. ვინ როგორ იდვაწებს და ვინ რა სარჩულს დაუდებს თავის მოქმედებას, ამის წინასწარმეტყველებას არ ვიკისრებთ. ამას მერმისი დაგვანახვებს.

—ონ—ლიძე.

რუსეთი

შინაგან საქმეთა სამინისტროში ბჭობაა სოფლის ყრილობათა შესახებ. რათა სასოფლო ყრილობას მეტი ნდობა ჰქონდეს ხალხის თვალში, საჭიროა ყრილობას არ ესწრებოდნენ ისინი, ვისაც ქურდობა მოუქმედებია, ვისზედაც ნედოიმკები ითვლება; ამისთანებს უფლება ერთმევა ყრილობაში მონაწილეობისა და სხ. ესეც მოწესრიგება!

— ვაჭრობისა და მრეწველობის გაძლიერების საზოგადოების კომისიამ გადასწყვიტა, რომ ყველა სამრეწველო, თუ სავაჭრო დაწესებულების მუშათა დაზღვევა სავალდებულო და საყოველთაო იყოსო.

— აზრადა აქვთ, დედათა ყველა ინსტიტუტში საპროფესიონალო განათლება შემოიღონ.

— მოსკოვის საგუბერნიო საერობო გამგეობას გადაუწყვეტია ჰბეჭდოს ყოველ თვიური ჟურნალი „საერობო საქმე“.

— პეტერბურგის საბჭოს კრებას დაუდგენია ისესხოს 30,000,000 მან. ელექტრონის ტრამვაის გასამართად.

— არსებობს თუ არა რაიმე ღვდელ-მოქმედების შესრულების შესახებ მღვდლისთვის დადგენილი ნიხრი? ამის პასუხს იძლევა ჟურნალი „Право“: ამის შესახებ არა არის-რა დადგენილიო, შეუძლიანთ მღვდელს აჩუქონ რამე, ან-და არა. სასულიერო კონსისტორიის დებულების 184 მუხლის ძალით, მღვდელი, რომელიც სასყიდელს თხოულობს, უნდა დაისაჯოს იმით, რომ უნდა ჩამოერთვას მღვდლობა და მედავითნედ უნდა გადიქცეს.

1687 წ. უწმიდესის სინოდის № 4 ცირკულიარის ძალით, მღვდლებმა ზიარებისთვის არაფერი არ უნდა აიღონ. მაზიარებელმა თავის ნებით ყულაბში უნდა ჩააგდოს, რამდენიც ჰსურს.

— **გომელი.** ებრაელთა დღესასწაულია. რამდენიმე ახალგაზდა ებრაელი ეწვია სტუმრად თავის ნათესავებს. ქუჩაში სეირნობის დროს, შეხვდათ გზაზე პოლიციის უფროსი. უფროსმა მოსთხოვა ამიხსენით, როცა დამინახეთ, რატომ არ მომიხადეთ ქუდიო. ებრაელთ ახალგაზდებმა უპასუხეს, რომ ვერ გიცნობთ და ამისთვის თავი არ დაგიკარითო. შემდეგ უფროსი მთელ ნახევარ საათის განმავლობაში უხსნიდა, თუ რა არის მოვალეობა და პატივისცემა. „მე შემიძლი—სთქვა მან—ამ წამში დავაპატიმრო თქვენი თავი. უცოდინარობით ვერავინ თქვენგანი თავს ვერ გაიმართლებს. უნდა გახსოვდეთ, რომ კანონის კანონის ძალით ყველა მდაბიო მოქალაქე და გლეხი ვალდებულია ყველა კაკარდიანის წინაშე ქუდი მოიხადოსო და სხ.“ („Сѣв. Зап. Кр.“).

უცხოეთი

ინგლისი. ლორდ როზბერიმ, და სხვა ლიბერალ ლორდებმა მიიღეს ნაციონალურ ეკკლესიათა დეპუტაცია, რომელიც თხოულობდა, ჩვენი პროტესტი სასკოლო კანონპროექტის წინააღმდეგ ლორდთა პალატას აუწყეთო. ეს დეპუტაცია ზედა პალატის ლიბერალთა დასის მეთაურს ლორდ სპენსერს უნდა მიეღო, მაგრამ არ ეცალა, და მისი მაგიერობა როზბერიმ გასწია.

დეპუტაციას ლორდ როზბერიმ პასუხად უთხრა, ლორდთა პალატამ, თუ სრულიად უყურადღებოდ არ დასტოვა ნონკონფორმისტთა პროტესტი, იმ საბუთს მაინც უსაფუძვლოდ იცნობს, რომ მთავრობა ხალხს არ შეეკითხა და ისე წარადგინა კანონ-პროექტიო. „მე ძალიან კარგად ვიცნობ ლორდთა პალატას,—სთქვა როზბერიმ; მხოლოდ მეტად მაოცებს ის გარემოება, რომ მთავრობამ, თუმცა დიდი უმრავლესობა პალატისა მიიმხრო, მაგრამ სასკოლო კანონ-პროექტს მაინც რეაქციონური ელფერი დასდო. კიდევ მეტად ის მაკვირვებს, რომ მე-XX საუკუნეში აღმოჩნდა მთავრობა, რომელმაც პალა-

---

რომელნიც დღეს ამისთანას ჩვენს დაცემულ სამეფოს სახლს შეეწევა, მამანიც ისინი იქნებიან და ძმანიც; ყოველთვის თქვენ ჩვენთან პირნათელნი ხართ და ღმერთმან სულ აგრე პირნათლად გატაროსთ. ახლა არის შემწეობის დრო, ახლა არის სამსახურის ჟამი და ყოველის თქვენის წადილის სათხოვრით გული შეისრულეთ: ხევს უნდა ჯარით გადახვიდეთ, გუდამაყრელთ დ ხევსურთათვისაც მოგვიწერია, აგრეთვე მოხევეთათვის, რომ ჩვენის ოჯახის მტრისა მოსავლელი გზა წაახდინოთ, რომ ჯარმა ვეღარ გამოიაროს. ვინც მაინთ მხარეს ჩვენი მუხანათი არის და ახლა თქვენთან მოვა და გაირჯება, იმას თქვენ არწმუნეთ, რომ ჩვენგან არა გარდახდეს-რა და თქვენ იმისნი თავდებნი იყავით ერთიანად თემნი და ამ საქმეზედ იხნევით და კვლავ როგორც ლომურად ყოფილხართ, ისე ლომურად გაისარჯენით, ბაგრატოვანთი და ლაშარის-ჯვრისა და გუდანის ჯვრისა მოძმის სამეფოს ოჯახის მტრისა და საძირკვლით ამომდების მტერის სისხლი თქვენც უხვად ღვარად და ღვარად ადინეთ. სანატრელი მამა ჩვენი მეფე ირაკლი ამისათვის გდებდათ დიდს პატივს, რომ ამისთანას დროში იმის შვილებს გამოვდგომოდით. თქვენი ჩვენს ოჯახზედ მრავალ რიგად სახელოვნად გარჯილი ძველი ხმალი მოიგონეთ და რჯულსა და თქვენის საყვარელის მეფის ირაკლის შვილებისათვის თქვენს ნამუსიანს სახელსა და თავს ნუ დაზოგავთ, საუკუნოდ თქვენი გულოვნებაც ასახელეთ და მეფის ირაკლის ოჯახი და სახელიც ადიდეთ, რომ ყოველმა ცას ქვეშეთ კაცმა თქვან: „მეფეს ერეკლეს ამისთანა ერთგულნი ყმანი დაუგდია თავის შვილებისათვისაო“... თქვენ ამ ხმით იდიდნეთ და განსვენებულს მეფესაც საფლავში პატივი ეცეს, და რადა მოგახსენოთ, მამანო და ძმანო და შვილნო, —ეს არის სიმხნისა და გამოჩინების ჟამი და ჩვენის სამსახურისა და ახლა თქვენ იციო და თქვენმან მრავალ რიგად სახელიანმან ხმალმან. შემდგომად ამისა ვიცით აქაურს ამბავს იუწყებთ, ღვთის მოწყალებით შაჰხზადა მობრძანდა დიდის ჯარებით და ხაზინით სავსე გოქჩაზე და ყაზახის მთაზე ვაპირებთ მოსვლასა თორმეტის ათასის ქვეითის ხარბაზით და ზარბაზნებით და ოცდა ათის ათასის სხვის ჯარით. იქით, ოსმალის მხრიდან კიდევ სარასკარი მოდის დიდის თადარიგით, თოფხანით და სამოცდა ათის ათასის კაცით, რომ ნახევარი ჯარი ახალციხის მამულში გადმოვიდა; ქვევიდან კიდევ ერთი შაჰხადა განჯის მხრისაკენ უნდა მოვიდეს ოცდა ათის ათასის კაცით. დიდრონი თადარიგები არის და აქ რომ სარდალი არის, ამას გუმბრზედ ისტუმრებს შაჰხადა—მაგრამ თქვენის ამბის მაყურებელნი ვართ, როგორც მაინდამ თქვენი ამბავი მოგვივა, ისე მოვიქცევით ჩვენც, როგორც შემოგვითვლით და მოგვწერთ. ღვთით, მაგათში შეძლება აღარა არის-რა. საჩქაროდ ამისი პასუხი გვაცოდინეთ, სხვას აქაურს თადარიგისა და ჯარების ამბავს ამ წიგნის მომტანი გიამბობსთ და რაც ამათ მოგახსენონ, ჩვენი სიტყვა არის და თქვენც ისე მოიქეცით და, ღვთის შემწეობით, ჩვენი საქმე რიგიანად წარემართება“ *).

(შემდეგი იქნება)

ბ) იქვე, გვერდი 357.

ტაში ისეთი კანონ-პროექტი წარადგინა, რომელიც სრულიად ძირს უთხრის იმას, რაც დღემდე ინგლისის საკონსტიტუციო წეს-წყობილების საფუძვლად მიგვაჩნდა. მაგრამ ამ კანონ-პროექტს პალატა მაინც და მაინც მიიღებს. თუ რა ღონის-ძიებას უნდა მიჰმართონ ნონკონფორმისტებმა, ეს მათ უკეთ იციან, ვიდრე მე. პირადად მე წინააღმდეგი ვარ, რომ გადასახადებზედ უარი ვსთქვათ, მაგრამ მე არაოდეს არა ვყოფილვარ თქვენს მდგომარეობაში. მე მხოლოდ იმის თქმა შემიძლია, რომ, თუ ნონკონფორმისტებმა ქედი მოიხარეს და დაემორჩილენ ზემოხსენებულ კანონ-პროექტს, იგინი, არამც თუ სარწმუნოების მხრივ შესუსტდებიან, სრულიად დაჰკარგვენ თავის საპოლიტიკო მნიშვნელობას. კიდევ ვიტყვი, თუ ინგლისი, საზოგადოდ, დაემორჩილა ამ კანონ-პროექტში გატარებულ პრინციპებს, თქვენ უნდა მოელოდეთ ისეთ ხანას, როდესაც სრულიად შედგება, შეტბორდება შინაური ცხოვრება. ამიტომაც თქვენ მედგარი ბრძოლა უნდა გაუწიოთ ზემოხსენებულ კანონ-პროექტს არა მარტო როგორც ნონკონფორმისტებმა, არამედ როგორც მოქალაქეებმა. ნურც ლორდთა და ნურც საზოგადოებათა პალატებისაგან ნურას გამოელით. თქვენ უნდა მიჰმართოთ მთელს სახელმწიფოს“.

როზბერის სიტყვა, ინგლისის გაზეთების უმრავლესობას ისე ესმის, რომ ლორდი ამ ჟამად მზადაა დაუახლოვდეს ლიბერალთა უმრავლესობას, რათა სამოქმედოდ უფრო მარჯვე ადგილი დაიკავოს ლიბერალთა დასის ბანაკში.

— გაზ. „Standard“-ი იუწყება, ირლანდიელები, ალბად, აღარ დაუბრუნდებიან საზოგადოებათა პალატას, სანამ ლორდების მიერ კანონპროექტში შესატან შესწორებათა შესახებ იქნება მსჯელობა, რადგან ეს შესწორებანი სრულიად არ ეხება კათოლიკეთა ეკკლესიასაო.

საფრანგეთი. ნოემბრის 25 ს ბურბონთა სასახლეში მოლაპარაკება ჰქონდათ ნაციონალ დეპუტატ სივეტონის და ფინანსთა მინისტრ ვალლეს სეკუნდანტებს. როგორც დეპეშებიდგან ვიცით, ცნობილ ემბერთა საქმის გამო ფინანსთა მინისტრი ვალლე და ნაციონალ დეპუტატი სივეტონი საოცრად შეიტაკნენ პალატაში და დიდი შეურაცყოფა მიაყენეს ერთმანეთს. ესაა მიზეზი, რომ სივეტონმა კაცები მიუგზავნა ვალლეს და ხმალში გამოიწვია.

სეკუნდანტთა მოლაპარაკება უნაყოფოდ დარჩა. ვალლეს მოწმებმა განაცხადეს ამ უთანხმოების განსჯა სამედიატორო სასამართლოს გადავსცეთო. მათ კიდეც დაასახელეს ერთ მედიატორედ რომელიმე ვიცე-პრეზიდენტი პალატისა (ბურჟუას გარდა), მაგრამ სივეტონის სეკუნდანტებმა არ მიიღეს ეს წინადადება და გაზეთში დაჰბეჭდეს წერილი, რომლითაც ბრალსა სდებენ ვალლეს, ვითომ იგი უარს იყოს სივეტონის დაკმაყოფილებას. სივეტონმა თვითონ ასეთი წერილი დაჰბეჭდა თავის სეკუნდანტთა მიმართ გაზეთში: „ბ-ნი ვალლეს სწადიან გაქცევით უშველოს თავსა. მე ვაცხადებ, რომ იგი იმდენადვე არა სცემს პატივს თავის პირადობას, რამდენადაც ჭეშმარიტებას. მაპატიეთ, რომ ტყუილ-უბრალოდ გაგსარჯეთო“.

ჰგონებენ, ვალლე სრულიად უყურადღებოდ დასტოვებს ამ წერილსაო. ზოგი-კი ამბობს, ვალლე სამსახურიდგან გამოვა, ხმალში გაჰყვება სივეტონს და შემდეგ ისევ შევა სამსახურშიო.

ბელგია. გენერალ-დელარეიმ ისევ ინახულა ბრიუსელი. „ბურთა დამხმარე საზოგადოების კომიტეტმა“ გამოსათხოვარი სადილი გაუმართა დელარეის. სადილის დროს მან სხვათა შორის სთქვა:

„ჩემბერლენმა გადამეტება დაგვწამა, როცა ჩვენის ხალხის სიღარიბეზე ჩამოვარდა ლაპარაკი. მე ახლა მივდივარ აფრიკაში იმისთვის, რომ სავსებით დავანახვო მინისტრს ჩვენი ხალხის სატირალი მდგომარეობა, რაიც წინეთაც გამოვსთქვით“.

„Petit Bleu“-ს კორესპოდენტს უკითხავს დელარეისათვის,—გადაგიხადა თუ არა მადლობა ინგლისმა, როცა მეტუენი გაანთავისუფლეთო?

— გენერალს მეტუენს—უპასუხა დელარეიმ—ძლიერ ჰსურს ჩემი ნახვა და მადლობის გამოცხადება.

— მაგრამ ინგლისი რას შვრება? თქვენ ხომ ნახეთ მეფე ედუარდი? მადლობა ხომ არ უთქვამს თქვენთვის?

— არა.

— თქვენ მუსაიფობდით ჩემბერლენთან, შეიძლება მან მაინც გამოგიცხადათ მადლობა მეტუენის განთავისუფლებისათვის?

— ერთი კრინტიც არ დაუძრავს ამის შესახებ.

— იქნება სხვა ოფიციალური პირნი გიხდიან მადლობას?

— არავინ. ხოლო მე მივიღე ბევრი ხელმოუწერელი ბარათი, მაგრამ მათ შორის გინების მეტი არა ყოფილა რა.

— თქვენ ეხლა არ ნანობთ რომ გაანთავისუფლეთ მეტუენი?

— მე შემდეგშიაც ასე მოვიქცევი, თუ ამ გვარი შემთხვევა მექნა.

ავსტრია-უნგრეთი. გერმანელთა დასებმა ამდენი ბრძოლის შემდეგ ერთი შესაჩნევი ბიჯი წასდგეს წინ. იგინი ეხლა თვითონ ეუბნებიან ჩეხებს—შევთანხმდეთო; თქვენი უმთავრესი სურვილი, რომ ჩეხური ენა ბატონობდეს ჩეხის ოლქებში, დაკმაყოფილებული იქნებაო. დათმობა გერმანელთა მხრით,—დიდი გამარჯვებაა ჩეხის ხალხისა ავსტრიაში. გერმანელთა მიერ წარდგენილი პროექტი მეტად საგულისხმოა ჩეხთა და გერმანელთა განხეთქილების საქმეში. მარტო ის, რომ ჩეხური ენა ოფიციალურად იქნება ცნობილი ჩეხის ოლქებში,—ფრიად დიდ მნიშვნელოვანი საქმეა ავსტრია-უნგრეთის საპოლიტიკო ურთიერთობისათვის. გერმანელთა დასებმა უნდა აღიარონ, რომ ვერ შესძლეს წინააღმდეგ ჩეხის ხალხის სურვილისა თავისი გაეტანათ და სახელმწიფო ენად გერმანული გაეხადათ, თუმცა ამდენი ხანია ასე თავ-გამოდებით იბრძოდნენ ამ აზრის განსახორციელებლად მაგრამ არა ნაკლებ იბრძოდა ჩეხის ხალხი თავის დედა-ენისათვის უპირატესობის მოსაპოვებლად. მათ კარგად ესმოდათ, რომ ამ უპირატესობის მოპოება ნიშნავს სახელმწიფოებრივსა და უფლებრივს ასპარეზზე გამაგრებას და განმტკიცებას.

ჩეხის გაზეთობას ჯერ თავისი აზრი არ წარმოუთქვამს ამ პროექტის შესახებ. მხოლოდ გავლენიანი გაზეთი „Narodni Listu“ გამოსთქვამს საზოგადო აზრს, რომ პროექტის უმთავრეს მუხლები მაინც ეწინააღმდეგება ჩეხის ხალხის თავისუფალ და ბუნებრივ განვითარებასაო. „Politik“ ურჩევს ჩეხებს, კრიტიკულად ასწონ-დასწონონ ეს პროექტი; ამის არ შესრულება, დიდი უტაქტიკობა იქნება ჩეხთა დასის მხრითაო. კლერიკალური გაზეთი „Katholicky Listy“ ამბობს: ჩეხის ხალხი არასოდეს არ დასთანხმდება ამ გვარ წინადადებათა მიღებას, პირ იქით, ის ეცდება თავის მოთხოვნილებანი უფრო გააფართოვოს და გააძლიეროსო.

ნარკვევი

„კვალის“ 49 №-ში დასტამბულია წერილი, რომელიც ჩვენ გაზეთს შეეხება. წერილის ავტორი უზდელობას და უმართებულობასა გვწამებს. სასაცილო აქ უფრო ის არის, რომ ზდილობისა და მართებულობის მოძღვარი „კვალი„ იმ გვარ სიტყვებით ამშვენებს ხსენებულს წერილს, როგორც მაგალითად „ნაკადული სიმყრალისა“ „არამზადა“, „№ უთოოთ ყარს“ და სხ. ეს სიტყვები აქ იმიტომ-კი არ ამოვწერეთ, რომ საწყენად მოგვაჩნდეს; დიდი ხანია ვიცით, რომ ამ გვარი "სტილი" ბუნებრივი თვისებაა „კვალისა“, ვიცით, რომ მცირე წლოვანობით, თავ-მომწონე „კვალის“ აღმზრდელებს სხვა კილოთი წერა არ შეუძლიანთ. გვახსოვს უკვდავი რუსთველის სიტყვები: „კოკასა შიგან რაცა სდგას, იგივე წარმოსდინდებისო“ და ამიტომ სრული თავისუფლება მიგვიცია „კვალის“ რედაქციისთვის, თან-და-თან ზრდასთან ერთად, ამ კილოთი წერაში ბეჯითად ივარჯიშოს, რომ უფრო დახელოვნდეს.

—

პატივცემული იაკობ გოგებაშვილი სწერს გაზ. „ნოვ. ობოზ.“ გუშინდელს № 6244-ში.

ზოგიერთს რუსულს გაზეთში ბათუმის ოლქის მაჰმადიანებს ოსმალებად იხსენიებენ; ამავე სახელით იხსენიებს თქვენის გაზეთის გუშინდელს №-ში თქვენი ბათუმელი მოამბე ორს მაჰმადიანს, ხმოსნად არჩეულს, ბათუმის უკანასკნელს არჩევნებზე. მაგრამ მაჰმადიანნი ბათუმის ოლქისა—თითქმის სულ ბუნებრივი ქართველები არიან, დღევანდლამდე მოლაპარაკენი ქართულს ენაზე. და იგინი არას დროს თავის თავს ოსმალებად არ სთვლიან. როგორც ვიცით, ეს წმინდა სისხლის ქართველები, ოსმალეთის მფლობელობის დამყარების შემდეგ მე-18 საუკუნის დამდეგს, დიდხანს თავგამეტებით იცავდნენ თავისს ძველს მართლმადიდებელს სარწმუნოებას, მაგრამ ბოლოს, უსასტიკეს ზომების მიღების გამო ოსმალთა მთავრობის მხრივ, იძულებულ იქმნენ გამაჰმადიანებულიყვნენ მიუხედავად ამისა, დღევანდლამდე იგინი დაშთნენ ქართველებად არა თუ ენით, არამედ ჩვეულებითაც, რომელთაგან ბევრს ქრისტიანული კვალი ატყვია. ამათ მართლადაც ყოველთვის უნდა ეწოდოთ ქართველი—მაჰმადიანები.

—

„С.-Петерб. Вѣдомост.“-ში ვკითხულობთ:

სპარსეთში გაწვრთნილი ჯარი არ არსებობს, როგორც სხვა ქვეყნებში. სპარსელი ჯარის კაცი იგივე ჩვეულებრივი გლეხია, მიწის მხვნელი, მეწვრილმანე, ჩალვადარი. ჯარის კაცზე რაღა უნდა ითქვას, როცა გენერლობა და აფიცრობა ფულზე იყიდება. თუ გინდა გენერალი გახდე, უნდა გამოიღო 3,000—10,000 მ.

სპარსეთში არ არსებობს არავითარი სამხედრო სასწავლებელი. თვითოეული ჯარის კაცი თუ გენერალი- რაც უნდა იმას აკეთებს. ჩინსა და ორდენებს იმისთვის როდი იძლევიან, რომ პატიოსნად და სინდისიერად იმსახურეთ; ყოველივე ეს ფულით იყიდება. ხშირად შეხვდებით მენახშირეს, რომელიც გუშინ ვირებს მიერეკებოდა და დღეს ოფიცერი გამხდარა. ამისთვის საჭიროა მხოლოდ 400—500 მანეთის გამოღება.

სპარსეთში არ არსებობს აგრეთვე არავითარი მართლ-მსაჯულება და კანონი. ეს ისეთი წვრილმანი საქმეა, რომ ამისათვის სპარსეთი სრულებით არც-კი ჰფიქრობს.

გლეხი მსაჯულის, ანუ გუბერნატორის სრულს განკარგულებაშია, რომელსაც საჯარო ვაჭრობით 10,000—50,000 მანეთად უყიდნია თავისი თანამდებობა.

მათ არ აინტერესებთ, მართალია თუ მტყუანია ეს თუ ისა. მან უნდა გაავსოს მხოლოდ გუბერნატორის ჯიბე, თორემ გაჰროზგავენ, დაამწყვდევენ, დასაჯვენ, ერთის სიტყვით, რაც უნდათ, იმას იზამენ: არ არის არავინ, არც კაცი, არც ერთი დაწესებულება, რომ თქვენი გაჭირვება შეატყობინოთ, რომ მოიგოთ საქმე, თუ ქრთამი არ დაჰხარჯე, თუ ფული არ გამოიღე“.

სასამართლო

გუშინ, 5 დეკემბერს, ტფილისის ოლქის სასამართლო შეუდგა ს-ქმის გარჩევას გ. პრიგოროვსკისა და სილოვან ჟორდანიას, ამათ ჰბრალდებათ ყალბის დაკუმენტების-მეტრიკულის მოწმობების და აღსარების სიების ამოწერილობათა შედგენა. საქმე აი რაში მდგომარეობს: სამეგრელოს თავად-აზნაურობას გაჰქონდათ სრულიად საქართველოს სინოდის კონტორიდამ მეტრიკული მოწმობები და აღსარების სიიდან ამოწერილობანი თავად-აზნაურთა დეპუტატთა საკრებულოში წარსადგენად, ყველა იმასა ცდილობდა, რომ ამ გვარს დოკუმენტებში იგი აზნაურად, ან თავადად ყოფილიყო მოხსენებული; ვინც გლეხად იყო მოხსენებული ეკკლესიურს საბუთებში, ისინი სრულიად საქართველოს სინოდის კანტორაში ადგენდნენ სამგრელოს მთავართაგან მიცემულს საბუთებსა. კანტორა ამ საბუთებით 1898 წლამდე ასწორებდა ეკკლესიურს საბუთებში მთხოვნელთა წოდებასა, ე. ი. თუ იყო საბუთში **გლეხი** სწერდა მის მაგიერ სიტყვას **აზნაური**, ანუ **თავადი**. 1898 წლიდამ-კი კანტორამ აღარ გაასწორა წოდება სამეგრელოს მთავართა საბუთების ძალითა. აი აქ დაებადათ ზოგიერთებს თავში აზრი, რომ თვით გადაესწორებინათ წოდება. გაჰქონდათ კანტორიდამ საბუთები, გადასწერდნენ, გამოსცვლიდნენ, წოდებას ასვამდნენ ნამდვილს საბუთის ნომერსა, თვესა და რიცხვსა, აწერდნენ მიმგზავსებით კანტორის წევრთა, მდივნისა და სტოლის უფროსების მაგიერ ხელსა. ამგვარი ყალბი საბუთები უკეთებია თვით სინოდის კანტორის მოხელეთაგანს გიორგი პრიგოროვსკის, რომელიც გამოტყდა გამოძიების დროს და სასამართლოშიც გულწრფელად აღიარა თავისი დანაშაული. პრიგოროვსკიმ აღიარა ისიც, რომ მე და ჟორდანია ერთად ვაკეთებდით ტფილისში ამ ყალბ დოკუმენტებსაო. ჟორდანია არ გამოტყდა დანაშაულში. ამ საქმის გამო სინოდის კანტორის თითქმის ყველა მოხელენი იყვნენ დაბარებულნი მოწმედ, თავის მხრივ ჟორდანიასაც დაუნიშნავს მოწმენი. დღესვე გათავდა მოწმეთა კითხვა და დამცველთა სიტყვანი. სასამართლოს განაჩენი შემდეგი გამოეცხადა: პრიგოროვსკი ოთხი თვით დაპატიმრებულ უნდა იქმნეს ციხეში, ხოლო ჟორდანია ერთი წლით გამასწორებელ რაზმში.

ბიბლიოგრაფია

თ. ჟორდანია. „Хроника Абхазскихъ царей“ („სასულიერო მოამბე“. 1902, . № 12, 13, 14).

ფრიად საყურადღებო ცნობები ამოუღია ძველის ხელნაწერებიდამ თ. ჟორდანიას. ეს ცნობები შეეხება ქართველთ უდიდეს მეფეების ცხოვრებას და აღნიშნავს თარიღებს სხვადა-სხვა შემთხვევათა. თ. ჟორდანიას ახლად გამოქვეყნებული ქორონიკონები ასწორებენ და შეავსებენ ქართლის ცხოვრების ნაკლს ამ მხრივ. უფრო შესანიშნავი ის არის, რომ ამ ცნობებით თითქმის ნათლად ირკვევა ბნელი ცხოვრება დიმიტრი 1-ისა, მისის ძის დავითისა, და აგრეთვე ამ დავითის ძის დემნას ბრძოლა მის ბიძას გიორგისთან, თამარ მეფის მამასთან.

ამ გვარი ძეგლები სათანადოა ცალკე წიგნადაც იბეჭდებოდეს, მრავლად ვრცელდებოდეს, გარნა ხელ-მოკლეობის გამო ან სულ ვერ იბეჭდება ან და ნაწყვეტ-ნაწყვეტად. ჩვენებური ფულიანები ოქროს ან ცხრა კლიტულში ინახვენ ან და სალხინოებსა და ედემებში ქარქვეტისებრ ანიავებენ...

მ. ჯ.

დეპეშა

(„რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან“)

5 დეკემბერი.

ნიუ იორკი. სამხრეთ და შუაგულ ამერიკის რესპუბლიკებმა გადასწყვიტა არ გაერიონ ვენეცუელის საქმეში.

პორტ-ოფ-სპეინი. ვენეცუელ მეამბოხეთა აგენტი აცხადებს: ხმები, ვითომც მეამბოხენი აპირებენ კასტროსთან შეერთებას დიდ სახელმწიფოების საწინააღმდეგოდ, სიმართლეს მოკლებულიაო.

ვენა. მლადოჩეხთა წარმომადგენელთ საპასუხოდ ნემეცურ პარტიას გამოუცხადეს, რომ ენების უფლებათა საქმის დასაშოშმინებლად, საჭიროა ახლანდელი კანონები აღსრულებულ იქმნასო. ნათქვამია, რომ ჩეხის ენის გერმანულ ენასთან გათანასწორება გერმანელებს სრულებით არ ჰსურდათ; ჩეხებს ჰსურთ გერმანელებთან მოლაპარაკება აღძრანო.

იალტა. ხელმწიფე იმპერატორის, ხელმწიფე იმპერატრიცასი, დიდის მთავრის პეტრე ნიკოლოზის ძის და დიდის მთავრინა მილიცა ნიკოლოზის ასულის თანადასწრებით ყოვლად-უსამღვდელოესმა ნიკოლოზმა აკურთხა ახალი ალექსანდრე ნეველის სობორო.

რომი. პალატაში პრინეტიმ განაცხადა: ვენეცუელის რევოლიუციამ იტალიას 2,000,000 ბოლავ. ზარალი მოუტანაო; ლონდონისა და ბერლინის კაბინეტს სთხოვს ერთად მოქმედებას. წინადადება სიამოვნებით იქმნა მიღებული.

პეტერბურგის ბირჟა, 3 დეკემბერს.

ვექსილის კურსი 3 თვით:

ლონდონში 10 გირვ. სტ.	93,80
ბერლინში 100 მარკაში	—
პარიჟში 100 ფრანკში	37,37½
ლონდონში ჩეკები	94,75
ბერლინში ,,	46,30
პარიჟში ,,	—
ბირჟის დისკონტი	5—6½%
4% სახელმწიფო რენტა	97⅜ მყიდ.
4% სახ. სესხი 1902 წ.	99½ მყიდ.
4% გირავნ. ფურც. სახელ. საადგ. მამულო ბანკისა	94½ მყიდ.
5% 1-ლ შინგ. სესხის მომგებ. ბილ. 1864 წ.	485 გაყ.
5% მეორე შინაგ. სესხის მომგებ. ბილ. 1866 წ.	374½ გაყ.
5% გირავნ. მომგ. ფურც. სახელმ. საადგ.-მამ. ბანკისა	307 გაყ.
5% ობლიგაციები ტფილ. საკრედიტო საზოგ.	—
4½% ობლიგაც. იმავე საზოგადოებისა	—
5% ტფილ. საადგ.-მამ. ბანკის გირავნ. ფურცლ.	—
4½% გირავნობ. ფურც. იმავე ბანკისა	—
5% ქუთ. საადგ.-მამ. ბანკის გირ. ფურცლ.	—
5% გირავნ. ფურც. იმავე ბანკისა	—
პაები ძმ. ნობელის სანავთო მრეწვ.	—
აქციები ,, „ „ „	—
,,კასპიის ამხანაგობისა.	—
,, ბაქოს ნავთის საზოგად.	—
,, ა. ი. მანთაშევისა და ამხ. ნავთის სამრეწვ. საზოგად.	204 წვ. გაყ.

მიმოსვლა რკინის გზის მატარებლებისა

15 ოქტომბრიდგან 15 მაისამდე.

(ფრჩხილებს გარედ ნაჩვენებია პეტერბურგის საათი, ფრჩხილებში-კი—ტფილისისა).

ა) ტფილისიდან მიდის:

ბათუმს:—1) საფოსტო № 3 საღამოს 7 ს. 20 წ. (8 ს. 18 წ.); 2) სამგზავრო № 5 დილის 8 ს. 50 წ. (9 ს. 48 წ.).

ბაქოს:—1) საფოსტო № 4 დილის 11 ს. 5 წ. (12 ს. 3 წ.); 2) სამგზავრო № 6 საღამოს 9 ს. 11 წ. (10 ს. 9 წ.); 3) სწრაფი № 20 (სამშაბათობით, პირდაპირ მოსკოვამდე)—დილის 7 ს. 18 წ. (8 ს. 16 წ.).

ყარსს:—1) საფოსტო № 70/71 საღამოს 10 ს. 29 წ. (11 ს. 27 წ.); 2) სამგზავრო და საქონლისა № 74/75 დილის 11 ს. 30 წ. (12 ს. 28 წ.).

მიხაილოვისა და ბორჯომს:—სამგზავრო № 7 ნაშუადღევის 1 ს. 52 წ. (2 ს. 50 წ.).

ბ) ბათუმიდან გამოდის:

ბაქო-ტფილისისაკენ:—1) საფოსტო № 4 საღამოს 9 ს. 54 წ. (10 ს. 52 წ.); 2) სამგზავრო № 6 დილის 7 ს. 50 წ. (8 ს. 48 წ.).

შორაპნამდე:—საღამოს 11 ს. 23 წ. (12 ს. 21 მ.). წა

გ) ბაქოდგან გამოდის:

ტფილის ბათუმისაკენ: —1) საფოსტო № 3 საღამოს 11 ს. 45 წ. (12 ს. 43 წ.); 2) სამგზავრო № 5 ნაშუადღევის 2 ს. 42 წ. (3 ს. 40 წ.); 3) სწრაფი № 19 (მარტო ტფილისამდე) პარასკეობით, პირდაპირ მოსკოვიდგან მოსული)—დილის 6 ს. (6 ს. 58 წ.).

დ) ქუთაისიდგან გამოდის:

ბაქო ტფილისისაკენ:—ღამის 1 ს. 30 წ. (2 ს. 38 წ.).

ბათუმისაკენ: 1) ღამის 1 ს. და 40 წ. (2 ს. 38 წ.);

ბათუმისაკენ: 1) ღამის 3 ს. და 10 წ. (4 ს. 8 წ.) 2) ნაშუადღევის 4 ს. 10 წ. (5 ს. 8 წ.) 3) საღ. 6 ს. 40 წ. (7 ს. 38 წ.).

შორაპნისაკენ:—ღამის 3 ს. 10 წ. (4 ს. 8 წ.).

ე) ფოთიდგან გამოდის:

რიონ-ქუთაისამდე:—დილის 6 ს. (6 ს. 58 წ.).

სამტრედია-ბათუმამდე:—ნაშუადღევის 3 ს. 27 წ. (4 ს. 25 წ.).

სამტრედია-ბაქომდე:— საღამოს 10 ს. 49 წ. (11 ს. 47 წ.). და საღამოს 11 ს. 30 წ. (12 ს. 28 წ,).

სასამართლოს შესახები ცნობანი.

7 დეკემბერს დანიშნულია სამოსამართლო პალატაში შემდეგი საქმეები.

1. ცომაიებისა.
2. ძნელაძისა, შანიძისა და ხაზინისა.
3. მანანაშვილისა და მაჭავარიანისა.
4. კალანდიებისა.
5. ნეფარიძისა და ტატიაშვილისა.
6. ფანცულაიასი და რკინის გზის მომხმარებელ საზოგადოებისა.
7. თოდუასი და ჯღუშიასი.
8. გოცირიძესი და კახიძისა.
9. გვამიჩავასი და კაჩაროვისა.
10. თ. დადიანებისა, აფაქიძისა, ჩარკვიანებისა და თოლორდავასი ათი საქმე.

განცხადება

ტფილისის ქალაქის გამგეობა

საყოველთაოდ აცხადებს, რომ 7 დეკემბერს, ნაშუადღევის 1 საათზე, იჯარით გაიცემა ვერის ხიდის შემოსავალი, სამის წლის ვადით.

პირობათა შეტყობა მსურველთ შეუძლიანთ ყოველ დღე დილის 9 საათიდგან ნაშუადღევის 3 საათამდე ქალაქის გამგეობის მე-4 განყოფილებაში.

(2—6—2)

ქუთაისში

ს. მ. ბ. თოფურიას

სამკურნალოში,

რომელიც იმყოფება **მათის უმაღლესობის პრინც ალექსანდრე ოლდენბურგელის** მფარველობის ქვეშე, 60 საწოლია შინაგან, ნერვებისა, საქირურგო, დედათა და თვალით ავადმყოფთათვის, მშობიარეთა განყოფილებით და ქიმიურ-მიკროსკოპიულ გამოკვლევათა კაბინეტით. გადამდების სენითა და სულით ავადმყოფთ სამკურნალო არ ღებულობს.

წერა-კითხვის საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში იყიდება შემდეგი ახალი გამოცემული წიგნები:

	მ.	კ.
Краткій историческій очеркъ врачебнаго дѣла въ Грузіи, И. Алхазова	„	30
Тексты и разысканія по армяно-грузинской филологіи IV т. Н Марра	3	
Бальваръ и Іодасафъ, А. Хаханова.	„	60
О грузинскомъ и русскомъ алфавитахъ съ педагогической точки зрѣнія Я. Гогебашвили	„	20
Георгій XII, послѣдній царь Грузіи, Н. Дубровина	1	
Неестественность „естественнаго“ метода въ дѣлѣ обученія языкамъ Л. Боцвадзе	„	10
Очерки по исторіи грузинской словесности, А. Хаханова в. Ш.	3	„
Замѣтки о городскомъ самоуправленіи на кавказѣ Г. Туманова	„	60
ეგნიერებისათვის წამებულნი, სურათებით, თარგმანი ა. ნიკოტინისა	1	„
ველურობა და განათლება, თარგ. ს. ჯუღელისა	„	30
ისტორია ბავშვის სულის მდგომარეობისა თარგმანი ა. ნატ. გიგაურისა	„	50
ბრძნული სიტყვები	„	10
წმიდა ანა ტფილელი	„	30
ლაზარილიო ტორმესელი, ესპანიური მოთხრობა, თარგმ. ბ. უმიკაშვილისა	„	10
ტფილისი, მ. ჯანაშვილისა	„	50
თამარიანი, პოემა ს. გუგუნავასი	„	50
ნამდვილი გზით ვენახის მოშენებას ქვარიანისა	„	5
სურამის ციხე, დ. ჭონქაძისა	„	15
კონსტანტინე ბარონიშვილი, თ. ხუსკივაძისა	„	5

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 5 декабря 1902 г. Типографія «Гутенбергъ» (кн. Гр. Н. Діасамидзе.) Дворцовая, д. Груз. Дворянства. რედაქტორ-გამომცემელი ა. ი. ხაჭაჯიშვილი.